ושורש שבא בראשם יוכיח למיב להביא לא הזריר כשהוא אומר למיבו להביא לא בן הדיא · הרי בכאן בריבא דאקרא הזריר בפירוש ובקמא אליבא דרבי עקיבא כדאיתא בפרק אלו הן שבמקין דקמחם ספרי רבי שמעון ואליבא דרבי עקיבא ובכאן למדו הרי"ף והרמב"ם פירוש דבר אחר של הבריתא הנכתב שהוא לחלוק וכמו שכתבתי · שאותם אחין דרך הבריתא הזאת כדרך שבריתא שהביא הרי"ף כי זה שהבא לא דרים כי אם חד לעיבו דעורב · ולעיבו דדרים עיבים בר הדיא שוא לעיבו דכן וכן שוא בגמרא שלנו ושוא שוריקא שבתב הרב ומעמא דשאי הכא שוא שלא רצה לדרוש כי אם הביאות הכתובות בפסוק לבד · פ"מ נקוט מיהא חדא דהזריר שוא עין עורב ואשור אליבא דידיה וכן הלכתא אליבא דהרי"ף והרמב"ם ז"ל :

ניחו' הלכה עשרים בפרק שני להלכות שבת להר"ם בחי"ל שבאו עליו בהחלוקת שהתבר הזה עם הר"ר יעקב בי רב בפירושו של הלכה הזאת :

זה הדבר אשר באו עליו בהחלוקת אני והחכם כה"ר יעקב בי רב היה זה כי יוסף אחד בהיותו אומר פסק בב"ה בהמכנו והיה לומר בהלכות שבת להר"מ ב"ם (פ"ו) בדין שבותאבר לבוי וכו' בהיותו מפרש מה שכתב הר"ם ב"ם והוא שיהיה שהוא ביום כדי שיגיע לבי' הסמוך לחומה קודם השבת שמא אם וכו' ביום סמוך לחומה אמר בלשון לבן בפירוש זה הלשון קיש"ל אישמ"י מורה אלי"ל לישוב אל קאב"ו דיל"ל מי"ר"ל גוטי"ו קו"ן ל קיר"קא · ואני כשמעתי דבריו המהתי כי ידעתי שזה כאני בגמ' לקולא כי היא שבדת ב"ה האולקים על ב"ם שאמרו שלריך שיהיה שהוא ביו עד כדי שיגיע לבית הבי דוא' מעם ובה"ל שמפקיע כשיהיה שהוא להגיע עד הבית היום' קרוב הסמוך לחומה והיו שאמרתי לו לא דבר אבל אחרי שהשלים ואמרו קדים והליבור משלימים התפלה ואמרתי לו לאחריו כי הייבו יוצב' ביחד בלשון לבן ולשון כבוד מיראה שיכיר קי לדעתי מ"ם עד שיגיע לבית הסמוך לחומה פור קולא שדיבי אין לה גמרא · והוא הסיב בקול רם מבעל דבריי בם אחי עכיתי לו בקול רם וכהבלבלו הדברים שהוסיף לומר דבר אחר שהוא קשה כמו הראשון ואולי יום' והוא שאמר שהבי דוא' המוזכר בגמ' ובהרמב"ם ז"ל יוצב בעיר שמשלחים מנכם האבלה ואני אמרתי לו לא הי' לומר כן אלא הבי דוא' יוצב במקום שמשלחים שם האבלה וכן כתב רש"י בפירוש הגמרא וכל הפוסקים והוא הסיב כי היה מחלוקת בין המפרשים יש מי שפירש כן כמו שאתה אומר אבל יש מי שפירש כמו שאני אומר אמרתי לו אין שום מחלוקת בין המפרשים בזה ועל זה שהאריכו הדברים בתוך קהל ועדה עם שלא עברו בימיו לא דברי קבוע' כלל ולאחר אני מב"ה כי בשלמה התפלה והוא כשאר עם תלמידיו ולא למדו לא הלכה אלא הביאו הספרים לראות הדין הזה ולאו שפיכם רש"י כדברי בפירוש · גם בטורים כתוב כן בפירוש . אבל מהרמב"ם נראה להם שהוא מפרש בדבריהם ולא שלא בפני פער פיו החכם אבל בכבודי כמנהגו עם הכל ולא די לו זה אלא שביום הסמוך בשעת התפלה אמר ברבים כי האומה לדעת רש"י ז"ל הבי דו ' הוא במקום שמשלחים לשם האבלה אבל לדעת הרמב"ם ז"ל הבי דוא' הוא במקום שמשלחי' ממנו האבל' ובזה האריכו בטעמה ויפויים ואמר בסוף דבריו דאע"ג דהם חולקי' בפירוש הגמ' בעכין הדין מר מודה למר ומר מודה למר · ואני אמרתי שאין שום מחלוקת כלל בין המפרשים ושדעת הרמב"ם כדע' רש"י ולפי שלא היה מניחי לגמו' טעמותי הוספתי עוד ואמרתי ברבים שאם יעלה ספר שיהיה ראוי לסמוי עליו בגון רש"י ותוס' ועודכי או סמ"ג או הרא"ש או איזה מגדולי החדושי' או איזה ספר שיהיה מסרבים המובחקי' אללו אילמ' שהבי דוא' הוא בעי' שמולחי' ממנו האבלה שאני הייתי בודל לבני ח"י · אחמה כי לא בשע' הבדל לא זכרתי אלו הרבים הכ' בפרע אבל כוכתי אליהם היהה לו באיזה ספר מהרבים הבודעים וכשמעים אללו · ועל זה עברו לא בימיו דברי קבוע' עם שהוא הוסיף לבזותי כמנהגו עם הכל · זהו כלל המעשה לענין פי' הלשון שעב' בימיו ומאר הדברים הבונעים לאחול שם שמים שעשה ושדבר לא החכם הכ' והבזיהה שמשון שקבל עליו לא ראיתי לפרקמם ובה' בעתתי יפלא לעשה הרעה כדעתו ·

ואחר כל זה עם היות כי פירוש לשון הרמב"ם הוא מבואר לעניין ובעיר קל ירלאה כי כיום דברי וכל שכן בראותו לשון הגמר' כי מעם ירלאה שהוא מוכרח לומר כי הבי דוא' הוא בעיר שבשמלה לשם הבחב · גם כי האומר כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה הוא מקל בהכרח כאשר אחכיר בסוף בע"ה · עכ"ז להקל מעליו הטורח ראיתי לסדר פה ההכרחיות שיש לי בלשון הרמב"ם ז"ל עלמו לבאר מהם שהוא שבוש לפי כדבריו שהוא סובר שהבי דוא' יוצב בעיר שמולחי' ממנה הבחב ומלבד ההכרחיות שיש בלשונו אזכור ההכרחיות מתון לאומה דברי · ואתחיל ראשוני' מאלו ואומר שאם אומה הדבר שהבי דוא' הוא יוצב בעיר שמולחין ממנה הבחב . כדעתו של זה החכם אם כן גם פירו' בית הסמוך לחומה הוא באומה העיר עלמה שמולחין ממנה הבחב · והנה הר"ן ז"ל בפירו' הסלכות הטמיק לשון רש"י בזה אות באות ופיר' בפירוש שהוא מדבר בעיר שבשמלה שם הבחב וזה לשון לבית הסמוך לחומה לחומה העיר שבשמלה שם · ואם כן לדע' הרי"ף הבי דוא' הוא בעיר שבשמלה שם הבחב · ובעל מגיד משנה ז"ל כתב שדברי הרמב"ם בפ"ו כדעת הרי"ף אשר לפי זה הוא מבואר שדברי אלו הרבני' מדעת הרמב"ם ז"ל היא שהבי דוא' הוא בעיר שמולחים לה הבחב ‡

עוד שבין הרמ"י ז"ל פירש כדברי בפירוש מאין לנו לשים מחלוקי' בין המפרשים ואם מפני שבחב הרמב"ם זכרום לברבה לשון אחי' בחתנה לשונו ובשוף לשונו הם שבחתלה לשונו בחב לשוליבה לעיר אחרת ובשוף בחב הוא שמוליבה לעי' אחרת ויחשוב הרואה שפירו' שביחס אחד ושבביחס מדבי' בעי' ל' זה היו בעשמע כלל דבל חד וחד לשים דובחים משמע · פי' לשוליבה לעיר אחרת בהכרח הוא בערך העיר שבשמלה ממנה הבחב · ופירוש שמוליבה לעי' אחרת שבשוף הלשון בהכרח הוא בערך העי' שבשמלה שם הבחב אשם לא יעלה שם בעל הבחב ילך הגר לעי' אחרת לשוליך לו הבחב בשבת · ולא שולך הרמב"ם לבא' זה כי הוא מבואר מעלמו בלשונו ז"ל כיון שלדעתו שבי דוא' לריך שיהיה יוצב בשקום שמולחים שם הבחב כמו שאבא' מחוך לשונו בעתרה שם"י

ועוד דלא ליבחמיב הרי"ן ז"ל לא לאיה פוסק אחר לא מפרש לומר דיש מחלקת בין רש"י להר"ם בשא"ל בדבר הזה · ע"כ הם הבכרחיות שיש לי לאמת דברי הבם מון מלשון הרמב"ם עלמו והבכרחיות שיש לי מלשונו ז"ל כפי סדרם בלשונו ז"ל הם אלו

הראשונה שהרמב"ם ז"ל כתב בהחלה לשונו שבונתן הגרה לבוי להוליבה לעיר אחרת וכו' הרי כי שאותו הבוי בעלמו הוא המוליך אותה לעיר אחרת ואמר שאם קלן מוחר וכשלא קלן כאן חקון להיחר והוא שלריך שבי חבאים · הראשון דאיבא בי דוחר · והשני שיש שהוא ביום וכו' · ובודאי כי זה החיקון הוא לקיים הבחלה לשונו שיוליך זה הבוי אחרת לעיר אחרת ולדעתו של הבבי הבוי הזה איבו מוליך אותה אלא ליד הבי דוא' באותה העי' עלמה שבשולחים מבשם הבחב והרי זה שוא' הבחלה לשון הרמב"ם ז"ל ואם כן הוא שקר עוד שעם הבי דוא' הוא בעי' הבא עלמה שבבחב בה הבחב מה לריך לאחר הבחב לבוי שיוליבו לבית הבי דוא' כשיש שהוא ביום יראלל בעלמו יכול להוליבו · עוד שהרי כתב הרמב"ם ז"ל שאם אין בעיר אחרת לא נודע אללו ואלל שולא אחרת באיזה מקום הוא ביבו מבעיר ואבו חולי' שאם ביבו וכו' אבל אם הוא באותה העיר עלמה שבשולחים ממנה הבחב אין אומ' שאם ביבו וכו' והלא נודע לכל יושבי העי' באיזה מקום הוא ביבו בודאי · עוד שהרי כתב הרמב"ם ז"ל שאם לא קלן וליבי' בי דוא' אבו לשבות לעולם ור"ל אפי' מיום ראשון ואפי' יש שהוא להגיע לבית מי שבשאלה לו הבחב קודם השבת והעעם לזה הוא שאם לא יהיה בעיר מי שבשאלה לו הבחב ויבעיך הבוי מוליך אחריו בשבת · ולדברי מי שאומר שמה שבחב הרמב"ם אם יש בעיר אדם קבוע וכו' ר"ל בעיר שבשולחים ממנה הבחב ואם אין שם אדם קבוע לבך אבור קשה וכי אף על פי שלא יהיה אחרת העיר אדם קבוע ויש שהוא להגיע שם קודם השבת אמה לא יהיה מוחר · ולאומר שיאמר אלי ולדידך מי ביאה ושבא לדעתי שאבי אומ' שמה בבחב הרב אם אין שם בעיר אדם קבוע ולא יהיה אחרת אדם קבוע לבך אבור קשה כמו זאת הקושיא וכי אף על פי שלא יהיה בעיר שבשולחים שם הבחב אדם קבוע אם בעיר שבשאלה ממנה הבחב יש אדם קבוע אם אדם קבוע לבך אבור אם בעיר שבשאלה לדידי דקאמינא דקאמר הרב אלא אמה לא יהיה מוחר . אבל ואומר דבשלמא לדידי דקאמינא דקאמר הרב אלא הבוי שבוחבין בו אחרת הוא שמוליבה לעיר אחרת רולה לומר אחרת בעיר שבשאלה שם הבחב לא קשה כלל דבדברי הרמב"ם ראה דהאיבור הוא דוקא בשאין אדם קבוע לא בעיר שבשולחים שם הבחב · אלא בעיר שבשאלה ממנה דבין דקאמר אלא הבוי שבוחבין לו אחר' הוא שמוליבה לעיר אחרת כי' אם שהבוי בעלמו הביאה לעיר שבשאלה שם והוא בעלמו מוליבה לעיר אחרת ואין אדם קבוע בשבי המקומו' ושם מבל אחיבר בשים אדם קבוע בעיר שבשאלה שם הבחב להודיעבו שבי בשים שהוא ביום להגיע לבית הסמוך לחומה · אבל לדברי מי שאומר שפי' מה שבחב הרמב"ם ז"ל אם יש בעדיבה אדם קבוע רולה לומר בעיר שבשולחים ממנה הבחב ופירוש הוא שמוליבה לעיר אחר' הוא בערך העיר שבשאלה ממנה הבחב קשה הקושיא הבי' ודבר בזה היה לו לבב לפרש ולבל' לשון בבה ואם אין שם אדם קבוע לבך אלא וכו' הוא שמוליבה לעיר אחר' אם יש שהו' ביום להגיע לאותה העיר קודם השבת ויש באותה העיר אדם קבוע וכו' מותר ואם לאו אבור לשון ביד גוי האבלה לעולם וכו' : עוד יש בעול אחר חזק לזה הדעת כפי לשון הגמרא והוא זה כי בהכרח לדעת האומר כן שהבי דוא' הוא בעיר שבשאלה ממנה הבחב מי שאומר עד שיגיע לבית הסמוך לחומה היא מחמי' שכיון שהבי דוא' יוצב בתוך העיר הזאת שבשולחים ממנה הבחב היותר רחוק שאפשר לו ליצב הוא סמוך לחומה . ובשלמא אם כאמר שהבי דוא' בעיר שבשולחים שם הבחב לא בהכרח הוא מקל מי שאמר עד שיגיע לבית הסמוך לחומה הבינו דלא פירש באיזה חלק מהחומה שוא מדבר פשיטא שהוא בשער האומ' שבו בבבא לעיר הבלית המבית האבלה . וכלפי שאמר האבא הראשון שלריך שיהיה שהוא ביום להגיע לבית הבי דוא' בלי זה מקום שיהיה בתו' העיר אמר זה אחבל דמשפיע כשיש שהוא ביום להגיע לבית הסמוך לחומה אבל אם הבי דוא' הוא בתוך העיר עלמה שבשולחים ממנה הבחב מי שאמר עד שיגיע לבית הסמוך לחומה הוא מחמיר כמו שבחבאר . וכן היו דברי זה החכם בלשון לבא שבחבתי לעעלה ולומר כן ושהוא מחמיר ח"ל לשבי קבוע חקות הראשונה היא שבזה הבוחל חפול חומרא יותר ממה שאמר הבא קמא שבין שאמר הבא קמא שלריך שיהיה שהוא ביום כדי שיגיע לביתו שרולה לומר לבית הבי דוא' הרי"ף הבי דוא' הוא בעיר שבשאלה שם הבחב · ובעל מגיד משנה ז"ל כתב שדברי הרמב"ם בפ"ו כדעת הרי"ף אשר לפי זה הוא מבואר שדברי אלו הרבני' מדעת הרמב"ם ז"ל היא שהבי דוא' הוא בעיר שבשולחים לה הבחב ‡

עוד שבין הרמ"י ז"ל פירש כדברי בפירוש מאין לנו לשים מחלוקי' בין

שאלות ותשובות רבי לוי אבן חביב

שהכל הלי שלריך שיהיה שפות ביום כדי שיגיע לבית הבי דוחר ממש בכל לי זה מקום שיהיה מהעיר אחר לפי זה לריך לדעת בחיה מקום מהעיר הוא בית הבי דוחר ושיהיה שפות להגיע שם ביום ולי לא ידע מקום בית הבי דוחר בעיר לריך שיהיה שפות ביום כדי שיגיע לבית היותר רחוק שבעיר שמא יוסב שם הבי דוחר . כלפי זה אומר החכם האחר . שדי בשיהיה שפות כדי שיגיע לבית הקמוך לחומה דבריו דהאיקור הוא מדרבנן אבו חולים לקולא לומר שבית הבי דוחר הוא קמוך לחומה הרי בנזה הבוסא לא תפול רומרא יותר ממ"ם ת"ק ממ"ם שיהיה שפות כדי שיגיע בית וא"כ מי שאומר עד כדי שיגיע לבית הקמוי לחומה ח"ל שיהיה מחמיר אלא מקל . ולהיו מקל לריך בהכרח שהשליח יצא מחוץ לעיר שאז היותר קרוב אליו הוא הבית קמוך לחומה אבל אם השליח הוא בתוך העיר של הבי דוחר היותר רחוק אליו הוא הבית הקמוך לחומה וכאשר כמבאר • הקבה הקבית שלי אפשר לומר שמי שאומר עד שיגיע לבית הקמוך לחומה הוא מחמיר שהרי הם דברי בית הלל כפי האומר בבריתא בגמי שחלקו על בית שמאי שאומר שלריך שיהיה שפות ביום כדי שיגיע לביתו ממש וכבר נודע כי בכל מחלקות בית שמאי ובית הלל בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא אולתי באותם המקומות הידועים המכויים בעדיות • וא"כ בי' הלל שאומרים כדי שיגיע לבית הקמוך לחומה הם מקילים בהכרח ועם היות כי לקיום דבר בזה איכני לריך להביא סוס רחיה עם כל זה רחיתי להביא רחיה אחת מיומא פרק יום הכפורים וכמדומה לי שרחיתי כיולא בה במקום אחר ואיני זוכר מקומה • והרחיה הוא דעל המסכה (יומא דף ע"ב) שאמרה כשותה מלא לוגמיו חייב .

אמרו בגמרא :

אמר רב יהודה אמר שמואל לא מלא לוגמיו ממש אלא כל שאלו יסלקו אלר

אחד וילאה מלא לוגמיו • מיתיבי כמה יעמוד ויהא חייב בשיעור רביעית ובה"א מלא לוגמיו וכו' מי עדיפא ממתני' דאוקימנא כדי שילאה . הכי נמי כדי שילאה . מתקיף לה רב הוספעיא ואם כן הוה לי' מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל . אמר ליה כי אתסיל כעוג מלך הבשן אתסיל דהוו להו בית שמאי לחומרא עד כאן . פירש רש"י ז"ל אם כן דלבית הלל מחייב בכדי שיסלקו וכו' שהם היה בל"ר מרביעית והרא"ש לא מקולי בית שמאי ולתכייהו בשמ' עדויות בבי קולי ב"ש שכלן שבויות שם כי אתסיל בבי מדרשא הך דלעיל כמה יעמוד ויהא חייב לעכין עוג מלך הבשן כלו' לעכין אדם בשעכקיס אתסיל והוו להו בית שמאי לחומרא

דמחייבי ברביעית עכ"ל ז"ל . וכתקיים מה שכתבתי •

עוד ראיתי להביא שם דברי הרמב"ם ז"ל בפירוש משנה לאבות פרק ג' בשמ' אחרבעה

אחין ביבמות כי פירש שם הרב אבן מה שאמרו ז"ל בתלמו' במקומות רבים בית שמאי במקום בית הלל איכה משנה והוא פירוש חדש אלי ואולי יהיה כן לחבירי אשר בגילי . וזה לשונו שם ואמרו כאן יקיימו לדברי בי' שמאי אמנם הוא דעת בית הלל והעקר אללו בית שמאי במקום בית הלל איכה משנה רולה לומר כל זמן שתמלא ב ת שמאי מקילין וב ת הלל מחמירים זה הפך המפורש מבברתם לפיכך תדע שהמשנה מומעית ושהדבר המיוחס לבית שמאי אמנם הוא לבית הלל חוץ ומהמקומות המכויים שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל עד כאן לשונו ז"ל . וכתקיימו דברי דולאי בית הלל שאומר עד כדי שיגיע לבית הקמוך לחומה הם מקילים וא"כ הבי דוחר הוא בעיר שבשחלא ממכי הכתב ואין כוכתי לומר שאם יקרה שהבי דוחר הוא בעיר שבשחלא אסור כי לא נטפלכו לדבר כלל בזה . אבל מה שאמרתי אני הוא שכיון שבי' הלל שאמרו עד כדי שיגיע לבית הקמוך אלא כדברי החכם הנזכר שאמרו בלשון לעז וכמו שכתבתי נמעלה אם כן בהכרח הבי דוחר שאמרו בגמרא לדעתם הוא בעיר שבשולאים שם הכתב כי אלו הבני דברים נקבריס ולאחזיס זה בזה כפי מה שכתבתי ואין לריך לכפול עוד הדברים . האריכתי כל כך בזה לפי שבאשר שמעו החכם הנזכר ותלמידיו הבדר שבדרתי ברבים לתת המעים פרחים לעניי ארץ ישראל אם יעלה בשום פוסק שיהיה בר שמאה כדבריהם בקשו וחפשו בכל הספרים ולא מלאו שום דבר בבגד מה שאמרתי בשום ספר שיהיה מרב מוסמך שאמנם כראה שבאולות שאלו היה אים אחד מוסתעבב שמו כ"ר יעקב אמושש"ע שעשה פירוש על הרמב"ם ז"ל ומלא בו שפירש לשון הרמב"ם כדבריהם ואם שמעו מאד ושלאו לומר אלי ואני אמרתי זה שאים לא ידעתי אותו ושמו וקפרו לא שמלאו כתובים בדפתרא שלי ועם כל זה נקחתי הספר ועיינתי בו לראות מה שיש ומלאתי כי יש לו שכר בעמלו ומרחו שמרה לכתוב הבראה אליו כי אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכון לבו לשמים :

ראמנם לעכין לאום לדבריו אין לאום כי מלאתי קבר שהבנה גם הספרים לא היו כמלאים בזמנו כמו בזמנו ולא היה מביא הדבר שהיה כותב אל מלרף הגמרא והפוסקים כראוי לכל מאבר או מפרש ספר ובפרש לשפרש דברי הרמב"ם ז"ל כי בודאי לא יוכל להבין כלל מדריו בחומה אם לא על פי לשון הגמרא וכבר כודע מה שכתב הרא"ש ז"ל בתשובותיו בספור שבח דברי אדם גדול שכתב שכשהיה לומד בספרי הי"ד להרמב"ם אם היה לומד בדיני נ' שדרי החלמוד שהוא כבר ידעם היה מבין דבריו וכשהיה לומד במקום אחר לא היה מבין כלל מדבריו • גם ה"ל ילאק בר שמא כתב אלו הדברים בעלמם בתשובותיו בשם הרא"ש ז"ל • והכה זה החכם ברראה מדבריו במקומות רבים מספרו בודאי לא היה יהיר בזה רלוני לבלרף ולבאור בכור לשון הגמ' והמפרשים ז"ל אשר מכל זה כמשך אליו כי בעמק מות רבים כתב הפך תרין בביאור ואחבור מקום אחי' מהם לבד כי הוא קמוך לדין זה על מה שכתב הרמב"ם ז"ל באותי הפרק עצמו וכן מותר לאדם להשכיר כרמו או שדהו לגוי וכו' כתב החכם המבאר וזה לשונו המבאר הוא שיבאיר הבדה בשכר קלוב בכל שבה והשובר הוא שמוליא הולאות על הבדה ובין שירויח בין שיפסיד אין(על) בעל הבדה כלום ולא יקח ממנו אלא השכר שקבן עמו והאחרים והוא שיעבוד הבדה בבלים שבאותה או בחליה כפי מה שיתנו ביניהם והואיל ואלו עושים לעצמן אין חוסמין ומפני שהשד והוא שתהיה הבדה חון לתחום כדאתבאר בפרק מי שהפך בחומר קבן • עד כאן לשונו •

הדבר אחם ראו דבריו שלו זה המחבר שכתב בכאן והוא שתהיה הבדה חון לתחום כי הם שקר לדעת כל הפוסקים ובע"ז שיש פרק ראשון הוא מבואר גם בפירוש הר"ן להלכות הרי"ף בפרק כל כתבי גם בהרמב"ם ז"ל הוא מבואר שאפילו בתוך התחום שרי מקום דאדעא לאריבותא קיימא ומה שכתב דבפ' מי שהפך אחבדר אינו כן כי שם לא דבר כי אם בקבלות ומשם למד הרמב"ם ז"ל הדין שכתב קודם לזה בשמוך הה לשונו בפירוש הפוסק עם הגר לבמת לו אלו וכו' אם היתה המלאכה במדינה או בתוך התחום אסור וכו' • עד כאן • הרי שהמחבר הזה כתב כנגד הדין בזה ולא הבין דברי הרמב"ם ז"ל ואם לא היה יולא מתחת ידי בעל הספר הנזכר דבר אחר בלתי מתוקן כי אם זה שכתבתי מדין אחרים והסוכר הייתי מעריה את עצמי ללמוד עליו זכות ולפרש דבריו באופן שלא תפול עליהם שתיה כפי הדין והוא בזה האופן כי מה שכ' והוא שתהיה הבדה חון לתחום אין כוונתו לחייב שהדין כך אלא אדרבה . והוא מקושר עם תיבת אין שכתב למעלה ורולה לומר אין חוסמין ומפני שהשד ולהחיר דוקא בהכלי שתהיה הבדה חון לתחום אלא אפילו שתהיה בחוך התחום בדרך הזה הייתי מתקן לשונו ומייבב דבריו . ועם היות כי לשונו בלתי מקוד ומדוייק לפי זאת הכוכ' גם דמ"ם כדאתבדר בפרק מי שהפך אינו מדוייק על פי זה דעיקר זה הדין על הדרך שתקנתי הוא בסוף פרק קמא דעבודה זרה בהלכות גם בפרק כל כתבי כנזכר הכל הייתי קובל אף כי לא מפני זה הייתי מחר ממה שכתבתי בפירוש דברי הרמב"ם בנוסא שלפניכו כיון שהוא מוכרח מלשון הגמרא כאשר כתבתי אבל מה שעשה שלא הרוחתי דבר והאמת כי כתבתי רבות עמו ולא ראיתי לפרקמס מפני הכבוד ואפילו זה ספרקמתי וכתבתי היה קשה בעיני מאד והאמס על הגורמים •

ואלדיס י"י חיל . לעמן רחמיו וחסדיו יתחוק לי . ועם הבעלבים ואיכם עולבים יתן חלקי וגורלי . ובאלו הקדושה ירבה גבולי . יהיו לרלון אמרי פי והגיון לבי לפניך י"י לורי וגואלי :

כאם הלעיר **לוי** בכמהר"ר **יעקב** ן' הביב זלה"ה :

הנכון המעולה ישמרהו אל

קז שאלת ממני ישראל שיש לו בהמה בשותפות עם גוי ועושה בה הגוי מלאכה בשני כדים מה לעשות לשלא ישנאר הישראל על איש שניתה בהמתו • גם שלא יהא כרחה כשטל שכר שנה : ולא הרעתני זה השותפי בחיה חופן הוא אם שניהם שותפים בגוף הבהמה בקטו אותה ודמי שניהם לו שבהמה היא וישראל שקנה אותה בדמיו ונתנה לגוי ועושה בה מלאכה כל יומ' הקנוע והם שותפים בריוח שטטל הגוי מחלה לו שליש כפי הסכמתם • הה בי' פרים • לו אין אחריות הבהמה על הגוי כלל • לו שאחריות קלהה הוא על הגוי גם כן כפי חלקו בריוח • לו שכל אחריותה הוא על גוי כי לפעמים עושים כן כיון שהיא בידו • ויש עוד חלוקה אחרת והוא שהבהמה היא כלה והגוי הישראל הלוה לו ועשה לקטותה ודמיה הוא שחייב הגוי להחזיר לישראל • אבל בזה הדין פשוט שהוא מותר והרי זה דומה למה שכתב הרמב"ם ז"ל בשם הגאונים• הנותן מעות לגוי להתעסק בהן אף על פי שהגוי נוטל ונותן בשבת חולק עמו בשכר בשוה • והמעם הוא דמעות הרי הם ככלים ויכול להשכיר לגוי • אבל בחלוקות האחרות לריך ביאור • ולפי שאין הדין שוה בכלן אבאר בקלרה הדין בכל אחת מהן :

נפרק ו' להלכות שבת הלכה י"ח

ואומר אם שניהם שותפים בגוף הבהמה שקטו אותה ודמי שניהם התקון ואופן ההתר הוא שבשעה שכשתתפו וקטו הבהמה או קודם שיתנו ביניהם ויאמר הישראל לגוי עול אתה לעצמך יום השבת ואני יום אחד של חול כנגדו דומיא דהתיא דתניא בסוף פר' קמא דעבודה זרה ישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות לא יאמר ישראל לגוי עול אתה חלקך בשבת ואני בחול • אם התנו מתחלה מותר ואף על גב דלא דמי לגמרי דהתם אין הישראל מלוה על שניתה שדהו וגם דהתם השדה לקחו באחריות וכיון שהתנו מתחלה הרי הגוי כחייב בעבודת השדה בשבתות והישראל נשתלק ממנה ואין הגוי שלוחו ואין הישראל(נוטל) [נוטל]בדרך שכר שבת.אבל בנדון זה הרי בחלק הישראל בבהמה אכתי איכא מנו' שניתה בהמתו אלא שיש לומר שכיון שהתנו בזה מתחלה בשעת לקיחת הבהמה הרי הוא כאלו הבהמה קנויה לגוי ביום השבת ואין לישראל בה חלק וביום החול כנגדו הבהמה לישראל ואין לגוי חלק בה • וגם יש מעם להתיר לפי שהגוי לא יתנע מעשות מלאכה בבהמה כיון שיש לו חלק בה ואין הישראל נוטל חלק בשבת כיון שכבר התנו מתחלה :

ונלע"ד שאין לריך שיסכימו ביניהם בפי' שאם תמות הבהמה ביום שבת שיהיה כל האחריות על הגוי • ואם תמות ביום שיש לישראל שיהיה אחריותה על הישראל אלא שאפי' כשתמות בחי זה יום האחריות הוא על שניהם אין ליקור לישראל בכל זה הוא כמו חכמי אחר שעושים ביניהם קרוב לשכר ולהפסד לשניהם בשוה והוא שאף על פי שהבהמה היא של הגוי ביום שבת ושל ישראל ביום אחר עם כל זה מסכימים שניהם באחריות שני הימים יהיה לשניהם בשוה ואף על פי שקלה מאחריות הבהמה הוא על הישראל ביום השבת אימה נקלתה שלו בשבת לשיהיה מחבר בשניתה • ומה נלמוד שאין לריך שייחד הישר' לעצמו יום ידוע והשבוע רלוי יום ראשון או יום שני בשבל אלא אפילו שיאמר יום ראשון והשבוע שהוא חול ומפיק • וגם נמשך מה עוד לדעתי שאפילו שיקרה מקרה שביום השבת ירויח הגוי יותר מניו שנטל הישראל לעצמו יוכל ליקח הישראל החלק מהריוח שהתנו ביניהם ולא יקרא טוטל שכר שבת • ואף על פי שכתב הרמב"ם ז"ל (לעיל הלכה ח ועיין בעור אורח חיים סימן רמ"ה ורמ"ו) אם התנו בתחלה שיהא שכר השבת לגוי לבדו אם מעמ אם הרבה וכו' זהו דוקא כשנודע שכר של כל יום ויום בפני עלמו • אבל כשאינו ידוע אין לחוש שמא הרויח הגוי בשבת יותר ויקרא הישראל טוטל שכר שבת וכן הרב בעלמו אומר לעמה ירלה לי שהגוי טוטל שביע השכר וכו' סוף דבר אם התנו בשעה שכשתתפו אין הישראל עובר לא על שניתה בהמתו ולא על איסו' טוטל שכר שבת • אבל אם לא התנו מתחלה אלא שאחר שכשתתפו אומר עול אתה חלקך בשבת ואני בחול זה אסור דאין כאן ומסוס איסור שניתה בהמה מאחר שיש לגוי חלק בשותפות ואינו מונע ומעשות בה מלאכה על כרחו של ישראל עדיין יש איסו' כשלוקח הוא יום האחד כנגד השבת שהרי נוקח שכר שבת אלא בהבלע' ובנדון זה שלא התנו מתחלה יותר היה אפשר להתיר כשלא יאמר לו כלום עול אתה חלקך אלא שיתן הגוי לישראל חלקו בריוח כל השבוע ביחד לפי שאי יקבל שכר שבת בהבלעה • ומסוס שניתה בהמתו ליכא כיון שהגוי עושה בה מלאכה מתחת חלקו על כרחו של ישראל ושלא נרלטו אלא שעשה הישראל איסור מתחלה להשתתף עם הגוי בלא חכמי והגוי יעשה מלאכה בבהמה על כרחו • וגם זה דוקא כשאין כח ביד הישראל לבטל השתוף אם יש כח בידו לבטל השותפות ואינו מבטלו לא לבד עשה איסור מתחלה גמה שכשתתף עם הגוי בלא אלא שגם בכל שבת עושה איסור גמה שהגוי עושה מלאכה בחלקו בבהמתו כיון שלא התנו מתחלה אבל אם התנו בכך מתחלה אין שום איסור כלל כמ' כיון שיש לגוי חלק בגוף הבהמה : אמנם כשאין לגוי חלק בגוף הבהמה ולא קבל עליו שום אחריות הדין פשוט גם כן שאסור ואינו מועיל כלל זה שיתנו בתחלה מול אחה וכו' אדרבה מקיף איסור לכיון שהבהמה היא של הישראל הרי עובר ומסוס שניתה בהמתו • שהרי אינה קנויה לגוי ואפי' היתה הבהמה מוסכר' לגוי בפי' יש איסור לישראל אם עשה בהמתו מלאכה בשבת דשכירות לא קניא כמנומר הדין ואפילו המכירה עלמה אסורה שעיקר הדין אמו שכירות אלא שעכשו מהנו היתר לקנות שכתבו הפוסקים ז"ל • ואין לוך לזכרם עתה • ואם יאמר הישראל מול אחה חלקך בשבת ואני יום א' בחול כנגדו בין קודם שכשתתפו בין אחר כך כל שכן שהוא איסור שמלבד שעובר על איסור שניתה בהמתו איכא איסור נוסף שלוקח שכר שבת שלא בהבלעה שהרי נוקח היום ההיא כנגד יום השבת • וכן הדין גם כן אפי' כשקבל עליו הגוי אחריות נקלת הבהמה כיון שאין לו חלק בגופה לא ילאה הבהמה מרשות הישראל ומחאר על שניהם • ולפנים ביה יתבאר הדין כשקבל עליו הגוי אחריות בכל הבהמה : כלל הדבר שלאחר הזה והוא שאחר היתר כבר שיש בענין כפי שרשי הדין לריך ג' תנאים : הראשון שיהיה לגוי חלק בבהמה הב' שלא יתנו מתחלה עול אתה וכו' ולא חצרו אם שניהם שותפים בגוף הבהמה בקטו אותה ודמי שניהם שבהמה היא ומישראל שקנה אותה בדמיו ונתנה לגוי ועושה בה מלאכה כל יומ' הקנוע והם שותפים בריוח שטטל הגוי מחלה לו שליש כפי הסכמתם • הה בי' פרים • לו אין אחריות הבהמה על הגוי כלל • לו שאחריות קלהה הוא על הגוי גם כן כפי חלקו בריוח • לו שכל אחריותה הוא על גוי כי לפעמים עושים כן כיון שהיא בידו • ויש עוד חלוקה אחרת והוא שבהבמה היא כלה והגוי הישראל הלוה לו ועשה לקטותה ודמיה הוא שחייב הגוי להחזיר לישראל • אבל בזה הדין פשוט שהוא מותר והרי זה דומה למה שכתב הרמב"ם ז"ל בשם הגאונים• הנותן מעות לגוי להתעסק בהן אף על פי שהגוי נוטל ונותן בשבת חולק עמו בשכר בשוה • והטעם הוא דמעות הרי הם ככלים ויכול להשכיר לגוי • אבל בחלוקות האחרות לריך ביאור • ולפי שאין הדין שוה בכלן אבאר בקלרה הדין בכל אחת מהן :

ואומר אם שניהם שותפים בגוף הבהמה שקטו אותה ודמי שניהם התקון ואופן ההתר הוא שבשעה שכשתתפו וקטו הבהמה או קודם שיתנו ביניהם ויאמר הישראל לגוי עול אתה לעצמך יום השבת ואני יום אחד של חול כנגדו דומיא דהתיא דתניא בסוף פר' קמא דעבודה זרה ישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות לא יאמר ישראל לגוי עול אתה חלקך בשבת ואני בחול • אם התנו מתחלה אותר ואף על גב דלא דמי לגמרי דהתם אין הישראל מלוה על שניתה שדהו וגם דהתם השדה לקחו באחריות וכיון שהתנו מתחלה הרי הגוי כחייב בעבודת השדה בשבתות והישראל נשתלק ממנה ואין הגוי שלוחו ואין הישראל(נוטל) [נוטל]בדרך שכר שבת.אבל בנדון זה הרי בחלק הישראל בבהמה אכתי איכא מנו' שניתה בהמתו אלא שיש לומר שכיון שהתנו בזה מתחלה בשעת לקיחת הבהמה הרי הוא כאלו הבהמה קנויה לגוי ביום השבת ואין לישראל בה חלק וביום החול כנגדו הבהמה לישראל ואין לגוי חלק בה • וגם יש מעם להתיר לפי שהגוי יתנע מעשות מלאכה בבהמה כיון שיש לו חלק בה ואין הישראל נוטל חלק בשבת כיון שכבר התנו מתחלה :

ונלע"ד שאין לריך שיסכימו ביניהם בפי' שאם תמות הבהמה ביום שבת שיהיה כל האחריות על הגוי • ואם תמות ביום שיש לישראל שיהיה אחריותה על הישראל כלל זה הוא כמו חכמי אחר שעושים ביניהם קרוב לשכר ולהפסד לשניהם בשוה והוא שאף על פי שהבהמה היא של הגוי ביום שבת ושל ישראל ביום אחר עם כל זה מסכימים שניהם באחריות שני הימים יהיה לשניהם בשוה ואף על פי שקלה מאחריות הבהמה הוא על הישראל ביום השבת אימה נקלתה שלו בשבת לשיהיה מחבר בשניתה • ומה נלמוד שאין לריך שייחד הישר' לעצמו יום ידוע והשבוע רלוי יום ראשון או יום שני בשבל אלא אפילו שיאמר יום ראשון והשבוע שהוא חול ומפיק • וגם נמשך מה עוד לדעתי שאפילו שיקרה מקרה שביום השבת ירויח הגוי יותר מניו שנטל הישראל לעצמו יוכל ליקח הישראל החלק מהריוח שהתנו ביניהם ולא יקרא טוטל שכר שבת • ואף על פי שכתב הרמב"ם ז"ל (לעיל הלכה ח ועיין בעור אורח חיים סימן רמ"ה ורמ"ו) אם התנו בתחלה שיהא שכר השבת לגוי לבדו אם מעמ אם הרבה וכו' זהו דוקא כשנודע שכר של כל יום ויום בפני עלמו • אבל כשאינו ידוע אין לחוש שמא הרויח הגוי בשבת יותר ויקרא הישראל טוטל שכר שבת וכן הרב בעלמו אומר לעמה ירלה לי שהגוי טוטל שביע השכר וכו' סוף דבר אם התנו בשעה שכשתתפו אין הישראל עובר לא על שניתה בהמתו ולא על איסו' טוטל שכר שבת • אבל אם לא התנו מתחלה אלא שאחר שכשתתפו אומר עול אתה חלקך בשבת ואני בחול זה אסור דאין כאן ומסוס איסור שניתה בהמה מאחר שיש לגוי חלק בשותפות ואינו מונע ומעשות בה מלאכה על כרחו של ישראל עדיין יש איסו' כשלוקח הוא יום האחד כנגד השבת שהרי נוקח שכר שבת שלא בהבלע' ובנדון זה שלא התנו מתחלה יותר היה אפשר להתיר כשלא יאמר לו כלום עול אתה חלקך אלא שיתן הגוי לישראל חלקו בריוח כל השבוע ביחד לפי שאי יקבל שכר שבת בהבלעה • ומסוס שניתה בהמתו ליכא כיון שהגוי עושה בה מלאכה מתחת חלקו על כרחו של ישראל ושלא נרלטו אלא שעשה הישראל איסור מתחלה להשתתף עם הגוי בלא אלא שגם בכל שבת עושה איסור גמה שהגוי עושה מלאכה בחלקו בבהמתו כיון שלא התנו מתחלה אבל אם התנו בכך מתחלה אין שום איסור כלל כמ' כיון שיש לגוי חלק בגוף הבהמה : אמנם כשאין לגוי חלק בגוף הבהמה ולא קבל עליו שום אחריות הדין פשוט גם כן שאסור ואינו מועיל כלל זה שיתנו בתחלה עול אתה וכו' אדרבה מקיף איסור לכיון שהבהמה היא של הישראל הרי עובר ומסוס שניתה בהמתו • שהרי אינה קנויה לגוי ואפי' היתה הבהמה מוסכר' לגוי בפי' יש איסור לישראל אם עשה בהמתו מלאכה בשבת דשכירות לא קניא כמנומר הדין ואפילו המכירה עלמה אסורה שעיקר הדין אמו שכירות אלא שעכשו מהנו היתר לקנות שכתבו הפוסקים ז"ל • ואין לוך לזכרם עתה • ואם יאמר הישראל מול אחה חלקך בשבת ואני יום א' בחול כנגדו בין קודם שכשתתפו בין אחר כך כל שכן שהוא איסור שמלבד שעובר על איסור שניתה בהמתו איכא איסור נוסף שלוקח שכר שבת שלא בהבלעה שהרי נוקח היום ההיא כנגד יום השבת • וכן הדין גם כן אפי' כשקבל עליו הגוי אחריות נקלת הבהמה כיון שאין לו חלק בגופה לא ילאה הבהמה מרשות הישראל ומחאר על שניתה • ולפנים ביה יתבאר הדין כשקבל עליו הגוי אחריות בכל הבהמה : כלל הדבר שלאחר הזה והוא שאחר היתר כבר שיש בענין כפי שרשי הדין לריך ג' תנאים : הראשון שיהיה לגוי חלק בבהמה הב' שלא יתנו מתחלה עול אתה וכו' ולא חצרו אם שניהם שותפים בגוף הבהמה בקטו אותה ודמי שניהם שבהמה היא ומישראל שקנה אותה בדמיו ונתנה לגוי ועושה בה מלאכה כל יומ' הקנוע והם שותפים בריוח שטטל הגוי מחלה לו שליש כפי הסכמתם • הה בי' פרים • לו אין אחריות הבהמה על הגוי כלל • לו שאחריות קלהה הוא על הגוי גם כן כפי חלקו בריוח • לו שכל אחריותה הוא על גוי כי לפעמים עושים כן כיון שהיא בידו • ויש עוד חלוקה אחרת והוא שבהבמה היא כלה והגוי הישראל הלוה לו ועשה לקטותה ודמיה הוא שחייב הגוי להחזיר לישראל • אבל בזה הדין פשוט שהוא מותר והרי זה דומה למה שכתב הרמב"ם ז"ל בשם הגאונים• הנותן מעות לגוי להתעסק בהן אף על פי שהגוי נוטל ונותן בשבת חולק עמו בשכר בשוה • והטעם הוא דמעות הרי הם ככלים ויכול להשכיר לגוי • אבל בחלוקות האחרות לריך ביאור • ולפי שאין הדין שוה בכלן אבאר בקלרה הדין בכל אחת מהן :

ואומר אם שניהם שותפים בגוף הבהמה שקטו אותה ודמי שניהם התקון ואופן ההתר הוא שבשעה שכשתתפו וקטו הבהמה או קודם שיתנו ביניהם ויאמר הישראל לגוי עול אתה לעצמך יום השבת ואני יום אחד של חול כנגדו דומיא דהתיא דתניא בסוף פר' קמא דעבודה זרה ישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות לא יאמר ישראל לגוי עול אתה חלקך בשבת ואני בחול • אם התנו מתחלה אותר ואף על גב דלא דמי לגמרי דהתם אין הישראל מלוה על שניתה שדהו וגם דהתם השדה לקחו באחריות וכיון שהתנו מתחלה הרי הגוי כחייב בעבודת השדה בשבתות והישראל נשתלק ממנה ואין הגוי שלוחו ואין הישראל(נוטל) [נוטל]בדרך שכר שבת.אבל בנדון זה הרי בחלק הישראל בבהמה אכתי איכא מנו' שניתה בהמתו אלא שיש לומר שכיון שהתנו בזה מתחלה בשעת לקיחת הבהמה הרי הוא כאלו הבהמה קנויה לגוי ביום השבת ואין לישראל בה חלק וביום החול כנגדו הבהמה לישראל ואין לגוי חלק בה • וגם יש מעם להתיר לפי שהגוי יתנע מעשות מלאכה בבהמה כיון שיש לו חלק בה ואין הישראל נוטל חלק בשבת כיון שכבר התנו מתחלה :

ונלע"ד שאין לריך שיסכימו ביניהם בפי' שאם תמות הבהמה ביום שבת שיהיה כל האחריות על הגוי • ואם תמות ביום שיש לישראל שיהיה אחריותה על הישראל כלל זה הוא כמו חכמי אחר שעושים ביניהם קרוב לשכר ולהפסד לשניהם בשוה והוא שאף על פי שהבהמה היא של הגוי ביום שבת ושל ישראל ביום אחר עם כל זה מסכימים שניהם באחריות שני הימים יהיה לשניהם בשוה ואף על פי שקלה מאחריות הבהמה הוא על הישראל ביום השבת אימה נקלתה שלו בשבת לשיהיה מחבר בשניתה • ומה נלמוד שאין לריך שייחד הישר' לעצמו יום ידוע והשבוע רלוי יום ראשון או יום שני בשבל אלא אפילו שיאמר יום ראשון והשבוע שהוא חול ומפיק • וגם נמשך מה עוד לדעתי שאפילו שיקרה מקרה שביום השבת ירויח הגוי יותר מניו שנטל הישראל לעצמו יוכל ליקח הישראל החלק מהריוח שהתנו ביניהם ולא יקרא טוטל שכר שבת • ואף על פי שכתב הרמב"ם ז"ל (לעיל הלכה ח ועיין בעור אורח חיים סימן רמ"ה ורמ"ו) אם התנו בתחלה שיהא שכר השבת לגוי לבדו אם מעמ אם הרבה וכו' זהו דוקא כשנודע שכר של כל יום ויום בפני עלמו • אבל כשאינו ידוע אין לחוש שמא הרויח הגוי בשבת יותר ויקרא הישראל טוטל שכר שבת וכן הרב בעלמו אומר לעמה ירלה לי שהגוי טוטל שביע השכר וכו' סוף דבר אם התנו בשעה שכשתתפו אין הישראל עובר לא על שניתה בהמתו ולא על איסו' טוטל שכר שבת • אבל אם לא התנו מתחלה אלא שאחר שכשתתפו אומר עול אתה חלקך בשבת ואני בחול זה אסור דאין כאן ומסוס איסור שניתה בהמה מאחר שיש לגוי חלק בשותפות ואינו מונע ומעשות בה מלאכה על כרחו של ישראל עדיין יש איסו' כשלוקח הוא יום האחד כנגד השבת שהרי נוקח שכר שבת שלא בהבלע' ובנדון זה שלא התנו מתחלה יותר היה אפשר להתיר כשלא יאמר לו כלום עול אתה חלקך אלא שיתן הגוי לישראל חלקו בריוח כל השבוע ביחד לפי שאי יקבל שכר שבת בהבלעה • ומסוס שניתה בהמתו ליכא כיון שהגוי עושה בה מלאכה מתחת חלקו על כרחו של ישראל ושלא נרלטו אלא שעשה הישראל איסור מתחלה להשתתף עם הגוי בלא אלא שגם בכל שבת עושה איסור גמה שהגוי עושה מלאכה בחלקו בבהמתו כיון שלא התנו מתחלה אבל אם התנו בכך מתחלה אין שום איסור כלל כמ' כיון שיש לגוי חלק בגוף הבהמה : אמנם כשאין לגוי חלק בגוף הבהמה ולא קבל עליו שום אחריות הדין פשוט גם כן שאסור ואינו מועיל כלל זה שיתנו בתחלה עול אתה וכו' אדרבה מקיף איסור לכיון שהבהמה היא של הישראל הרי עובר ומסוס שניתה בהמתו • שהרי אינה קנויה לגוי ואפי' היתה הבהמה מוסכר' לגוי בפי' יש איסור לישראל אם עשה בהמתו מלאכה בשבת דשכירות לא קניא כמנומר הדין ואפילו המכירה עלמה אסורה שעיקר הדין אמו שכירות אלא שעכשו מהנו היתר לקנות שכתבו הפוסקים ז"ל • ואין לוך לזכרם עתה • ואם יאמר הישראל מול אחה חלקך בשבת ואני יום א' בחול כנגדו בין קודם שכשתתפו בין אחר כך כל שכן שהוא איסור שמלבד שעובר על איסור שניתה בהמתו איכא איסור נוסף שלוקח שכר שבת שלא בהבלעה שהרי נוקח היום ההיא כנגד יום השבת • וכן הדין גם כן אפי' כשקבל עליו הגוי אחריות נקלת הבהמה כיון שאין לו חלק בגופה לא ילאה הבהמה מרשות הישראל ומחאר על שניתה • ולפנים ביה יתבאר הדין כשקבל עליו הגוי אחריות בכל הבהמה : כלל הדבר שלאחר הזה והוא שאחר היתר כבר שיש בענין כפי שרשי הדין לריך ג' תנאים : הראשון שיהיה לגוי חלק בבהמה הב' שלא יתנו מתחלה עול אתה וכו' ולא חצרו אם שניהם שותפים בגוף הבהמה בקטו אותה ודמי שניהם שבהמה היא ומישראל שקנה אותה בדמיו ונתנה לגוי ועושה בה מלאכה כל יומ' הקנוע והם שותפים בריוח שטטל הגוי מחלה לו שליש כפי הסכמתם • הה בי' פרים • לו אין אחריות הבהמה על הגוי כלל • לו שאחריות קלהה הוא על הגוי גם כן כפי חלקו בריוח • לו שכל אחריותה הוא על גוי כי לפעמים עושים כן כיון שהיא בידו • ויש עוד חלוקה אחרת והוא שבהבמה היא כלה והגוי הישראל הלוה לו ועשה לקטותה ודמיה הוא שחייב הגוי להחזיר לישראל • אבל בזה הדין פשוט שהוא מותר והרי זה דומה למה שכתב הרמב"ם ז"ל בשם הגאונים• הנותן מעות לגוי להתעסק בהן אף על פי שהגוי נוטל ונותן בשבת חולק עמו בשכר בשוה • והטעם הוא דמעות הרי הם ככלים ויכול להשכיר לגוי • אבל בחלוקות האחרות לריך ביאור • ולפי שאין הדין שוה בכלן אבאר בקלרה הדין בכל אחת מהן :

הודה בחלוי בבית דין ולא מת בבדוי אין נותנין מהם כלל אפי' בשטר ומחזק בכל תוקף עד שיגדלו זולתי מלוה בשטר שרגית אוכלת בו וכתותה אמה וכל שכן שאין נותנין מהם מלוה על פה ומכאן תשובה לשאלותיך בחביעה הראשונה אין כפרעין מהם דאיכא חדתי לרעותא כפי הנר' שלריך לקבל עדות העדי' שעשו חשבון עמו ואין מקבלים אותם כמכר : שנית אלף על פי שיהיה אמת החוב שמא פרע אחר כך קודם שמת : ולענין דבר ההקדש איני יודע חלוק בכלל והדין הוא כמו להדיוט ולכן אם חוב הבדל כתבורר לב"ד בחיי האב ואין לריך לקבלת שום עדות עתה ולא הגיע זמן הפרעון בחיי האב כפרעין מהם ואם חסר אחד מאלו החבלים אין כפרעין מהם ובענין הטעות כבר נתפרש דינם למעל' ועל דבר מדור האלמנה שאחלת דע שהדין הראוי להורות למעשה הוא שביכרין לה בית לפי כבודה או לפי כבודו אם הוא מרובה ומכבודה כל זמן שלא תתבע כתובתה וכן תולא בבירור בהריטב"ם ז"ל בפרק י"ח מהלכות אישות :

(נותן כלל כנון ויפה לידע מתי היא שנת השמטה)

ועל דבר מתי היא שנת השמטה שאחלת דע שהיא השני הבאה שנת רנ"ן כאני ולמענן לא תלטרך לשאול על זה פעם אחר אחן כך כלל אחד יפה עד מאד בדרך מחנה והוא שתחלק השנים שיש לגריאת עולם בשביעיות וכפי חשבון השנים שישאר בידך שלא יגיעו לשבעה בכך שנים לשמטה ואם יתחלקו כלם לשבעה הכך עומד בשנת שמטה ואף על פי שלא היתה התחלת ענין השמטות מבריאת העולם חשבון יולא אחתי וככה תולא שאשם אלפים ומאתים ותשעים ושני יצאו כלם בשביעיות ולכן זיא שנת השמטה :

ומה שאחלת בענין הטלית לשוכ בא ונולבל ולא הבנתי אותו אם תחזור לפרש דבריך אשיבך עליהן בע"ה :

מי שיש לו תביעה על חבירו ובשאר זכאי בדיבו ונתנו לו שטר בידו ונתארך הזמן שלא הבעו בשיבי' מה ואחר כך תבעו ובעון חבירו שומאל לו מאח' שלא הבעו כל כך זמן זה היה מעשה ובאת התשובה אחייב לפורעה :

שאלה ראובן היתה לו תביעת ממון על שמעון והשכימו שניהם לבית שני חכמי' פלוני ופלוני שידונו או יפשרו ביניהם ובטלו קנין נמו' ובשבעו שבועה חמורה לקיים כל מה שיגזרו ביניהם הן בדין הן בפשרה ואחר כך שמעו הבית דין ההוא בעצותיהם וגזרו ומכחם אתקור אתקור להם שמעון יפרע לראובן סך פלוני בתוך זמן פלוני גם גזרו שבאלה שדה עם שורי' לעבדו שהיה לשמעון בשותפות עם אחר יהיה מיוחד ומשועבד חלקו של שמעון לראובן לפרעון חובו לשאם יעבור שמעון ולא יפרע לראובן לזמן הפרעון המכר שיוכל ראובן למכרו אם יראה כפי מה שיעלה ואם יותיר מהחוב יהיה לשמעון גם אם יחסר יהיה על שמעון וכתבו הבית דין המכר שטר ומכל זה רלוני לומר שבטלו קנין ובשבעו הכתות הנ' בכל חיקף לקיים מה שהם יפשרו ביניהם ושאם מכח אותו השטר בירודין גזרו ופשקו כך וכך והיא כל הנזכ' ואחתו השטר המכר ונמצו בידי הכתות המכרי' וקודם תשלום זמן הפרעון הלך שמעון ומעביר ולא שת לבו לקיים שבועתו ושב חוץ ומעביר זמן הרבה כמו שלשה או ארבעה שנים וגם שהיה שולח לו ראובן כתבי' וב"ד שיקיים שבועתו לא היה חושש ולהיות הלבי מהכאלה המכר לבד לשמעון הולרך ראובן להתבהג בו בדלון שותפו של שמעון ונתארך הזמן עד שקרה מקרה וכמעט בפסדה כל הנכאלה המכר בעוד שלשמעון היה חוץ לעביר אחר כך חזר לעביר והיה חולה ועני ולכן לא רלה ראובן לחבוע ממנו שיפרע לו החוב המכר הכתוב עליו בפסק דין המכר עד שאחר כך נתארך הזמן וחזר הנלבל על שמעון ומן הנמים שייעוהו ואז תבע ממנו ראובן שיפרע לו והביב שבבר ומאל לו כל אותו החוב האם לאמן שמעון בטענתו אם אז לא :

תשובה הנראה לענות דעתי הוא דבבהון דדן ליבא בפיקא כלל ומילתא דפשי' הוא שאינו לאמן שמעון אפילו בשבועה כיון שיש ביד ראובן שטר שבתו' בו בירור הדיינים ופסק הבית דין בקנין ושבועה לקיים מה שיגזרו עליהם הבית דין הנ' והרי זה שטר גמור אלינא דכולי עלמא ויכול לחייב לשמעון שטרך בידי מאי בעי ואפילו היה טוען שמעון בטענת פרעון ואי איכא פיקא ולריכ' לבדוקי הוא בתרי ומילי אחריני אבל איכא דיב התובע פסק דין לבד ולבא שטר בירודין בקנין ושבועה האם לאמן התובע או לא דבהא מילתא איכא פלוגתא דרבוותא . ונלע"ד דאפילו בהאיא מי הדין עם התובע . ותו לריכין לברורי האי דקא אומרא דבאמן התובע אי טענן הנתבע דלישתבע ליה דלא מחליה אי לריך לישבע כענין של תורה כדין איכא דטענן הנתבע טענת פרעון דהדין פטור אם דלריך לישבע ואי לא לא בבי או לא לריך לישבע ודוקא בבי טענת פרעון אמריכן הכי לא בבי טענת מחילה דבהא מי איכא פלוגתא ולפע"ד נר' דהראוי להורות למעשה הוא דלריך לישבע סגון של תורה ואי לא לא בבי ובאיאור כל דברי אלה וקיומם בראיות הוא בזה האופן :

נרסינן בבבא מליעא פרק קמא אמר רב יוסף בר מכיומי אמר רב כאמן אמרו לו לא תן לו ואמר פרעתי לאמן בא אלוה לכתוב אין כותבי' ומתכין לו חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי אינו לאמן לו ואמר פרעתי אינו לאמן בא אלוה לכתוב כותבי' ומתכי' לו רב זביד ומשמי' דרב כאמן אמר' בין לא תן לו בין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי לאמן בא אלוה לכתוב אין כותבין לו פי' רש"י ז"ל לא תן לו שפסקו לו דינו כל כך שלוו עליו לאת לו ואמר לאחר זמן פרעתי על פי בית דין לאמן ובשבוב' היקם . בא אלוה לפניכו לכתוב לו אדרכתא עליו אין כותבים ומתכים לו אינו לאמן לישבע אלא שבבבדו בשבע ומעל דכיון דאחלאו הולרך לחבעו לדין אין דדבו לומר לפרוע עד שיפסקו דינו פסק גמור עד כאן לשונו . אלי ומרא מוכחא כפי פטעה דהיכא דאית ליה לחד פסק דין על חבריה ועבון חבר' ואמר פרעתי דלא הוי לאמן . דפי' בא אלוה לכתוב הולה לומר הבא תן לו דאמרו בית דין ועבה קאמר אין כותבין ואיתימא דבאמן בהבע לומר פרעתי אמאי אין כותבין לתובע יכתבו לו ואם יחבע לחבירו יאמר לו פרעתי אלא ודאי דלא הי לאמן .

הודה בחלוי בבית דין ולא מת בבדוי אין נותנין מהם כלל אפי' בשטר ומחזק בכל תוקף עד שיגדלו זולתי מלוה בשטר שרגית אוכלת בו וכתותה אמה וכל שכן שאין נותנין מהם מלוה על פה ומכאן תשובה לשאלותיך בחביעה הראשונה אין כפרעין מהם דאיכא חדתי לרעותא כפי הנר' שלריך לקבל עדות העדי' שעשו חשבון עמו ואין מקבלים אותם כמכר : שנית אלף על פי שיהיה אמת החוב שמא פרע אחר כך קודם שמת : ולענין דבר ההקדש איני יודע חלוק בכלל והדין הוא כמו להדיוט ולכן אם חוב הבדל כתבורר לב"ד בחיי האב ואין לריך לקבלת שום עדות עתה ולא הגיע זמן הפרעון בחיי האב כפרעין מהם ואם חסר אחד מאלו החבלים אין כפרעין מהם ובענין הטעות כבר נתפרש דינם למעל' ועל דבר מדור האלמנה שאחלת דע שהדין הראוי להורות למעשה הוא שביכרין לה בית לפי כבודה או לפי כבודו אם הוא מרובה ומכבודה כל זמן שלא תתבע כתובתה וכן תולא בבירור בהריטב"ם ז"ל בפרק י"ח מהלכות אישות :

(נותן כלל כנון ויפה לידע מתי היא שנת השמטה)

ועל דבר מתי היא שנת השמטה שאחלת דע שהיא השני הבאה שנת רנ"ן כאני ולמענן לא תלטרך לשאול על זה פעם אחר אחן כך כלל אחד יפה עד מאד בדרך מחנה והוא שתחלק השנים שיש לגריאת עולם בשביעיות וכפי חשבון השנים שישאר בידך שלא יגיעו לשבעה בכך שנים לשמטה ואם יתחלקו כלם לשבעה הכך עומד בשנת שמטה ואף על פי שלא היתה התחלת ענין השמטות מבריאת העולם חשבון יולא אחתי וככה תולא שאשם אלפים ומאתים ותשעים ושני יצאו כלם בשביעיות ולכן זיא שנת השמטה :

ומה שאחלת בענין הטלית לשוכ בא ונולבל ולא הבנתי אותו אם תחזור לפרש דבריך אשיבך עליהן בע"ה :

מי שיש לו תביעה על חבירו ובשאר זכאי בדיבו ונתנו לו שטר בידו ונתארך הזמן שלא הבעו בשיבי' מה ואחר כך תבעו ובעון חבירו שומאל לו מאח' שלא הבעו כל כך זמן זה היה מעשה ובאת התשובה אחייב לפורעה :

שאלה ראובן היתה לו תביעת ממון על שמעון והשכימו שניהם לבית שני חכמי' פלוני ופלוני שידונו או יפשרו ביניהם ובטלו קנין נמו' ובשבעו שבועה חמורה לקיים כל מה שיגזרו ביניהם הן בדין הן בפשרה ואחר כך שמעו הבית דין ההוא בעצותיהם וגזרו ומכחם אתקור אתקור להם שמעון יפרע לראובן סך פלוני בתוך זמן פלוני גם גזרו שבאלה שדה עם שורי' לעבדו שהיה לשמעון בשותפות עם אחר יהיה מיוחד ומשועבד חלקו של שמעון לראובן לפרעון חובו לשאם יעבור שמעון ולא יפרע לראובן לזמן הפרעון המכר שיוכל ראובן למכרו אם יראה כפי מה שיעלה ואם יותיר מהחוב יהיה לשמעון גם אם יחסר יהיה על שמעון וכתבו הבית דין המכר שטר ומכל זה רלוני לומר שבטלו קנין ובשבעו הכתות הנ' בכל חיקף לקיים מה שהם יפשרו ביניהם ושאם מכח אותו השטר בירודין גזרו ופשקו כך וכך והיא כל הנזכ' ואחתו השטר המכר ונמצו בידי הכתות המכרי' וקודם תשלום זמן הפרעון הלך שמעון והעביר ולא שת לבו לקיים שבועתו ושב חוץ ומעביר זמן הרבה כמו שלשה או ארבעה שנים וגם שהיה שולח לו ראובן כתבי' וב"ד שיקיים שבועתו לא היה חושש ולהיות הלבי מהכאלה המכר לבד לשמעון הולרך ראובן להתבהג בו בדלון שותפו של שמעון ונתארך הזמן עד שקרה מקרה וכמעט בפסדה כל הנכאלה המכר בעוד שלשמעון היה חוץ לעביר אחר כך חזר לעביר והיה חולה ועני ולכן לא רלה ראובן לחבוע ממנו שיפרע לו החוב המכר הכתוב עליו בפסק דין המכר עד שאחר כך נתארך הזמן וחזר הנלבל על שמעון ומן הנמים שייעוהו ואז תבע ממנו ראובן שיפרע לו והביב שבבר ומאל לו כל אותו החוב האם לאמן שמעון בטענתו אם אז לא :

תשובה הנראה לענות דעתי הוא דבבהון דדן ליבא בפיקא כלל ומילתא דפשי' הוא שאינו לאמן שמעון אפילו בשבועה כיון שיש ביד ראובן שטר שבתו' בו בירור הדיינים ופסק הבית דין בקנין ושבועה לקיים מה שיגזרו עליהם הבית דין הנ' והרי זה שטר גמור אלינא דכולי עלמא ויכול לחייב לשמעון שטרך בידי מאי בעי ואפילו היה טוען שמעון בטענת פרעון אי איכא פיקא ולריכ' לבדוקי הוא בתרי ומילי אחריני אבל איכא דיב התובע פסק דין לבד ולבא שטר בירודין בקנין ושבועה האם לאמן התובע או לא דבהא מילתא איכא פלוגתא דרבוותא . ונלע"ד דאפילו בהאיא מי הדין עם התובע . ותו לריכין לברורי האי דקא אומרא דבאמן התובע אי טענן הנתבע דלישתבע ליה דלא מחליה אי לריך לישבע כענין של תורה כדין איכא דטענן הנתבע טענת פרעון דהדין פטור אם דלריך לישבע ואי לא לא בבי או לא לריך לישבע ודוקא בבי טענת פרעון אמריכן הכי לא בבי טענת מחילה דבהא מי איכא פלוגתא ולפע"ד נר' דהראוי להורות למעשה הוא דלריך לישבע סגון של תורה ואי לא לא בבי ובאיאור כל דברי אלה וקיומם בראיות הוא בזה האופן :

נרסינן בבבא מליעא פרק קמא אמר רב יוסף בר מכיומי אמר רב כאמן אמרו לו לא תן לו ואמר פרעתי לאמן בא אלוה לכתוב אין כותבי' ומתכין לו חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי אינו לאמן בא אלוה לכתוב כותבי' ומתכי' לו רב זביד ומשמי' דרב כאמן אמר' בין לא תן לו בין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי לאמן בא אלוה לכתוב אין כותבין לו פי' רש"י ז"ל לא תן לו שפסקו לו דינו כל כך שלוו עליו לאת לו ואמר לאחר זמן פרעתי על פי בית דין לאמן ובשבוב' היקם . בא אלוה לפניכו לכתוב לו אדרכתא עליו אין כותבים ומתכים לו אינו לאמן לישבע אלא שבבבדו בשבע ומעל דכיון דאחלאו הולרך לחבעו לדין אין דדבו לומר לפרוע עד שיפסקו דינו פסק גמור עד כאן לשונו . אלי ומרא מוכחא כפי פטעה דהיכא דאית ליה לחד פסק דין על חבריה ועבון חבר' ואמר פרעתי דלא הוי לאמן . דפי' בא אלוה לכתוב הולה לומר הבא תן לו דאמרו בית דין ועבה קאמר אין כותבין ואיתימא דבאמן בהבע לומר פרעתי אמאי אין כותבין לתובע יכתבו לו ואם יחבע לחבירו יאמר לו פרעתי אלא ודאי דלא הי לאמן .

ומכח

החמת שהרמב"ם בהעתיקו הדין הזה בהל' טוענן פר' ז' הוסיף דברים בפי' דהאי מימרא וכתב דמיירי בשהודה הנתבע לתובע וא"ל ב"ד לא תן לו וכו' ולא ואמר פרעתי לאמן ופירו' בא אלוה לכתוב דולה דומר חודיים הנתבע ועם כל זה אינו קומר הדין המכר ולדעתו גם כן מי שיש לו פסק דין על חבירו אינו לאמן חבירו לומר פרעתי וכמו שיתבאר לפנים בע"ה : גם יתבאר הקבה לומר שאמה בפירוש דהאי מימרא ופירש בה מאי דלא ומשמע כפי פשטה דבר' כעת הם על פי הבראי' מפשטה דמאי דקאמר בא אלוה לכתוב דולה לומר הפסק הדין שאמרו בית דין לנתבע תן לו ואם הוא הוא בעצמו דרך רש"י בזה שכתב לכתוב לו אדרכתא לא לא לריך עיון ויתבאר בזה שינא גם כן ב"ה . אומנם על פי פשטה בודאי מוכח הדין שכתבתי וכן מראה"ם ז"ל לומר הדין המכר ואחת המימר' כאשר כתוב בהגהה מיימונית בפרק המכר . (אומר המגיה כ"ל דעמו' קופר כי הוא בתשובו' הבייכר לספר מספרים סימן ס"ו והיא שייכי לפרק שביעי ואולי היתה כתוב' לפני המחבר בתוך הפרק) ח"ל

פסק מורי ה"ר רבי' מאיר ז"ל שאם יש לאחר פסק דין על חבירו אותו אינו לאמן לומר פרעתי לאמן ובפרק קמא דבבא מליעא אמרו לו לא תן לו ואמר פרעתי לאמן בא לכתוב לו אין כותבים לו דדיומא פרעתי ואמאי יכתבו לו ואם יחבע יאמר פרעתי אלא שמע מינה דאינו יכול לומ' פרעתי ומיהו אם זה מיאחר הפסק דין בידו ולא תבע סברא הוא דבפרע ומדשמיק בולי אלי הדייני' ים להם לומר לנתבע שכתבו לו פסק דין לתובע ואם אמרו הדיינים שלא אמרו לו לאמן לומר פרעתי ואם שכחו אם אמרו אם לא אמרו חזק' שאם עשו כדין ואמרו לו עכ"ל . הרי לדע' מהר"ם הדין פשוט ואית לן ראיה ברורה ומאלי מימרא ומשמע הש"כ הוי דינא מליבא דהתהו פיסקי הלכות שבתובות והם הרי"ף והרא"ש ז"ל נוסף על זה שהם בעצמם האריכו בפירושם לתרן בקומי' דאיתא עלה מדוכת' אחריתי ומוכח ומלשונם דהכי ס"ל הרי"ף שכתב אחרי שהביא המימרא אמר' וקי"ל כרב זביד ואע"ג דקי"ל דעדות בב"ד או הודאה בב"ד בשטר דמיא כדאמרינן בין לרבא בין לרבה בר רב הונא מלוה ע"פ הוא ואינו נוב' מנכסים המשועבדים ופרקי' הב"ע בשמוד בדין אלמא העמדה בדין בשטר דמיא ה"מ היכא דלא ליה לדיכא א"כ ליה לדיכ' ואיתבריר דלא פרע אבל היכ' דלאיה לדיכא ונפק לי' וב"ד אדעתי' דקיבלה עליה לדיכ' ואזר ואמ' פרעתי לאמן ואם בא אלוה לכתוב אין כותבין ומתכין לו דאיתי' דילמא פרע ליה עכ"ל . ומקום דברי הרי"ף שכתב ואם בא אלוה וכו' דאיתי' דילמא פרע לי' מוכח דקבראתו הוא כבברת מהר"ם ועוד יתבאר לפנים וכן הענה א"ר יומאם ז"ל בס' ג' ח"ב לדעת הרי"ף גם לדעת הרא"ש ז"ל הדין כן במבואר בפסקיו שאחרי שהביא המימרא אמר רב יוסף אמר רב לאמן וכו' אין כותבין לו כת' ה"ל דאע"ג דאמר דעמוד בדין כמלוה בשטר דמי שייכו לפרוף מן הלקוחות ומקום דאיתי ליה קלא אבל אלי לאי פרעתי דאפי' במלוה בשטר הוה אלי לאי פרעתי אי לאו דא"ל שעדך בידי מאי בעי ע"כ . ובזה בעצמו כתב הר"ן ז"ל בחדושיו אות בחות ומשמע אלינא דידהו דמש"ה לאמן הבא לומ' פרעתי ומקום דאין בידו שום שטר ולא פסק ב"ד ולכן אין כותבין דאי כתבו לו פסק והכתבו ידע לא הוי לאמן לומ' פרעתי דאלי א"ל שבעך או מה דהוי בשטרא דהיא הפסק דין בידי מאי בעי גם בעור ח"מ סי' ל"ט כתו' בשם התו' אם החלוק הנ' ועכ"ז אין בי כח להכריח שאחת היא שברתם והעשם הוא דהתם לא כת' אלא הא דהודאה וכו' ולא ידעתי אי דוקא בהודאה ויירו ומקומו בחו' לא אלאתי גם שלא הביא שם הטעם שכת' הרבנים הנ"ן בר' בהדין הזה הוא מוכרח ומבואר מכל זה כת' הרב בבו בעור ח"מ סי' ע"ט ח"ל מי שכתחיי' ב"ד בין אומר לא תן לו בין אומ' חייב אתה ליתן לו ולא ואמר פרעתי לאמן בשבועת היסת לפי' אם בא הנחלי לב"ד ואמ' ב"ד שיכתבו לו פסק דין שזה נתחייב לו כך וכך אין כותבין לו דשמא פרעו ולא לבבי' ומעמ פעם ב' בפסק דין שכתבו לו עכ"ל הרי כתב בבירור דבוזה הזכלי בפסק דין ולא יהיה לאמן אחייב ליומ' פרעתי החומתי שהביא סברי' ראבי"ה שאולם בדין הנ' כמו מינא לפנים ל"ע לומה בחבה שם בפי' ל"ט ולא בפי' ע"ט ואולי לאומר אחה עעם לפנים בזה מ"מ לענין בירור סברתו בר' ודאי שהיא כסברת מהר"ם ובפרע בשיהיה הפסק דין אלד שנתחייב ב"ד ולא אלד שהודה ומאחר שלא הביא סברת ראבי"ה בפי' ע"ט שהוא אחרון גם הרב בעל מישרי' כתב דזה הפסק עיקר ולפי שכל זה שכתב בשם בעל ס' מישרי הוא חסר בספרי הדפוס גם כתוב בהם לשון סוף בעעות שאפשר לפרש בו הפך הסברת הנ' שהיא סברת בעל הפס' ראיתי להעתיק פה הלשון האמיתי כפי מה שהיא בספרי כתיבת יד המדוייקים במקום הנ' לומעלה כתיב ג' חלק ב' קודם דין לא תן לו או חייב אתה ליתן לו וכו' כתו' ח"ל כתב רב אלפס פ"ק דמליעא כי העמדה בדין בשטר דמיא ואינו יכול לומר פרעתי ודוק' דלא ליה דיכא או דליה ואינו שלא פרע וכמו כן בזבה מן הלקוחות אבל ליה דיכא ולא ומי' דין על דעת לקבל הדין ואחר ואמר פרעתי לאמן ואם בא אלוה לכתוב אין כותבין ומתכין לו דחייסינן שמא פרע עד כאן . וכראה מדבריו שאין יכול לומר פרעתי אם היה כתוב הפסק דין רק מן הגדולים שכתב שהכתיבה של הפס' דין אינה מועלת אלא לראיה אבל לאמן לומר פרעתי אחר כתיב' כמו קודם כתיבת וראשון נקרא עקר : ע"כ חסר . גם מה שכתוב בסוף אחר תבע לחבירו ואמר לו הדיין לא תן לו וכו' עד הכי ואמר פרעתי לאמן שהוא כמו שבעה שיטין הכל הוא לשון סוף כתוב בעעור והלשון האמיתי לבעל הספר בדין הזה הוא מה שכתוב בסוף לא תן לו או חייב אתה ליתן לו וכו' והנה הוא מבואר לענין שכל אותו הלשון הכתב ראשונה הוא בעעות וכבר מוחזק הפס' האות בעעיו כאלה וכאלה ויותר מהמה לעבדי' ומאחת ולריך להבר מאד מאד שלא לסוך עליו כלל כלל בשום הוראה בדין כלל הדבר שסברת בעל זה הספר בעיקר הדין גם בפירו' סברת הרי"ף הוא כאשר כתבתי שאינו לאמן הבתבע לומר פרעתי בשים פסק דין ביד התובע כסברת מהר"ם ז"ל

ומכח סרלוה הכי׳ ושד הגיה מהר״ם ז״ל רלוה מחדת לקיום סגרתו והיה נמרדכי
נמקר סרלוה הכי׳ ח״ל מהר״ם כה׳ דלון הכתבנו מאמן לומר פרעתי כבים גם פסוק דגרס״ ואם כל מירפא
דלא כחיב בים קרענה לסמרא דמלוה לא מרפי״ בים מירפא הוא פסק דין סכתבו
ב״ד סמחייב לו סכבנדו ממון זה בכל בים דין מיזלוק הפסק דין עכ״ל · ומה
סכתבתי למעלה ספירם רס״י בא מלוה לכתוב לו מדרכתא דומעמע סהסטר הראמון
סכתבתי בים דין למלוה לגבות מהבו מנכסי מלוה הוא מדרכתא לא פליג מומר״ל
דכתב מירפא דהכל מחד ולון חילוק ביניהם אלא בשמות דמהר״ם קורא לפסק דין
סכתבו למלוה סחייבו ללוה ומיחפש על נכסיו בכל מקום שימצא בי חרי לו ומעבדי
סטר מירפא · והסטר סכותבין אחרי שמצא נכסים שהיו ומלוה סטר מדרכתא
דולה לומר הסלבה שיסלבו בהם הלוה ויאכל פירותיה׳ ורס״י קורא לסטר הראמון
מדרכתא ולסטר שאח׳ כך מירפא ונכל מקום שבא בתלמוד מדרכתא פירשו כן
ח״ל בקוגיא המכרת מדרכתא אלא מצאו לו עכשו נכסים וכתבו לו שירדוף לחזר
על נכסיו ואם ימלא יגבה · מדרכתא לשון רודף ומשיג כמו וכו׳ ולשון המקרא
כמו כתרו את בימין מטחה הדריכוהו גם בכתובות סוף פרק הנזקין כתב מדרכתא
פסק דין ליגבות נכסיו בכל אשר ימצא גם בבבא קמא פ׳ הגחל ומאכיל כתב
מדרכתא פסק דין ליכד המלוה תוך נכסי׳ שלו לוה וליעלם בחבו וכן בדוכתי מובא
פי׳ כן ולדעתו הגירסא בפרק גנב פסוקו היא כל מדרכתא דלא כתוב בה קרענא
לסטר דמלוה לון מדרכתי׳ הוא וכן כפל זה המחלוקת בשמות אלו בין המפרשים עיין
בספר מ״מ ובהגהה מיימונית בהלכות מלוה ולוה פרק כ׳ גם בסמ״ג (מלוה עמה ס׳
ל״ד) הרי שאין חלוק בין רש״י למהר״ם בלשונם זה שכתבו זולתי בענין השמות
ואם מסכימים גם כן בעיקר הדין המכר דוקא לוה׳ שגם לדעת רס״י אינו נאמן
הכתבנו לומ׳ פרעתי כבים פסק דין ביד התובע כמו לדעת מהר״ם לריך עיון כיון
שפירש הרב על בא לכתוב שדולה לומר מדרכתא ולביאור הדברים כראי ראיתי לריק
דיוק אחד בדברי מהר״ם והוא לדעת מי הכריחו להביא הראיה הזאת האחרונה
שכתבתי אחר שהביא הראיה הראשונה שהיא ראיה פשוטה ומוכרחת בפירוש הגמר׳
הם שדרך הפוסקים להרבות בראיות לקיים דבריהם ומכל מקום בכאן לא היה לו
להביא זאת הראיה כיון שכפי הראה איכה ראיה מספקת ונתן מקום לבעל דין
לחלוק בעיקר הדין כיון שאפשר לחלוק על זאת הראי׳ ולומר שם חילוק בין סטר
מירפא לו מדרכתא המכר לפסק דין בין שכתבו הפסק דין הראה אחר מילתו
מלפניהם הבעל דין בין שכתבו אותו מיד כשחייבו לנתבע שאם כתבו אותו אחר
שילתו מלפניהם הבעלי דין בדין הסוגי׳ שלפניו הגם שאפשר שאחר שחייבו לנתבע
פרע קודם הכתובה אין על הבית דין לחוש בכך ולמנוע עלמם מלכתוב הפסק
דין כי הם אינם מעידים על אותה הטענה אלא על מה שהיה בפניה׳ בזמן הדין
וכיון שכן אפילו אם כתבו שהיה נאמן לומר פרעתי אבל בטרפא הם מעידים על
אותה הטענה ולכן אין להם לכתוב אם אלא ידעו בודאי שבדיין לא פרע ואם
כתבו אינו נאמן דודאי ידעו שלא פרע קודם שכתבו גם אם כתבו הפסק דין בטעי
העמידה בדין יש חילוק בינו לנירפא׳ שכיון שהנירפא לעדוף נכסים אם היה
נאמן הנתבע לומר פרעתי אחר שכתבו הבית דין הנירפא איכא זילותא דבי דינא
מזבא וכל שכן אם הוא מלוה בטסר דודאי לא יהיה נאמן לומר פרעתי כיון שקוראי׳
הסטר למלוה וקא מפסד חזבו אבל בפסק דין דלא כתיב בים למעוף אם נאמר
שנאמן הנתבע לומר פרעתי אחרי שהבית דין כתבו הפסק דין ההוא לידע התובע בכמה
דינא דאיכא למייאר דומ״ה כתבו הבית דין הפסק דין ההוא לידע התובע בכמה
כתחייב הנתבע הרי שים חילוק בין פסק דין לאדרכתא כפי הסכל לענין הנאמנות
לומר פרעתי גם כפי קוגיא הגמ׳ דראה שים חלוק ביניהם שהרי אמרו כל נירפא
דלא כתיב בה וקרבטוהי לסטר המלוה לאו נירפא הוא ופסק דין אינו כתוב כלל
ומה ראיה דאינו מוציל לגבות בו · · גם בקוגיא המכר שלנו אומר בגמרא
בטעמי הלטאתא ואדרכתא דלאו בי פרעון כיצאו והפסק דין ודאי בר
פרעון הוא אסר מכל זה ראיה שים מקום לבעל הדין לחלוק על זאת הראיה
האחרונה · ואפי׳ הכי קשה למה הביאה הרב והר״ם כיון שים לו הראיה אחרת
והראיה לעניות דעתי לומר בזה שהרב ראה חולשה בראיה האחרת ולתקן אותה
החולשה הביא זאת הראיה האחרונה · והיא שאומר שדבר שהראיה הראשונה היא
חזקה על פי מה שכתבתי שפיר׳ בא לכתוב דולה לומר לא תן לו שאומרו הבית
דין והוא פטטא דומעמא אבל אם לא יהיה פירוש כן אלא שפרש״י בא
לכתוב אדרכתא אין מכאן ראיה מהבדדים שכתבתי · לזה הולך מהר״ם להביא
אותה הראיה לומר דאדרבה ומסם ראיה ואם שיהיה פי׳ בא לכתוב שדולה לומר
אדרכת׳ ומאותו הדין בעצמו יש ראיה דשקולים הם ויצאו שניהם וכמו שכתב הוא
ז״ל ולדדי החלוק שכתבתי מלד הסכל אינם כלל כפי מה שרוה בדבריו והטעם
הוא דלדעתו לעולם אין כותבים בית דין הפסק דין לתת ביד בעל החוב אלא כשידעו
בודאי שדיין לא פרע כגון בטעת פסק הדין או גם אחר כך בהודאת הלוה
שדיין לא פרע או על פי עדים שיעידו בפני הלוה ואומרו לא זה ידו מתוך ידיו
ואז כותבין ומותכין ביד המלוה וכיון דליכא למיחש לפירעון קודם כתיבת הפסק
דין גם אחר כך ליכא למיחש דהרי הוא כמו האדרכתא כי כח שניהם שוה והוא
מטעם היותם פסק ב״ד וכיון שהי׳ יודע האיב שהי׳ פסק דין ביד בעל החוב ולא לקחו
מידו אית לן לומר דודאי לא פרעו ולכן אינו נאמן גם הראיות שהוסיפתי הביא
מלשון הגמרא איכם כלל בזה האופן ההיא דכל נירפא דלא כתיב בה וקרענו לשמר
המלו׳ לאו נירפא הוא לא הויא ראיה דהתם לאו מקום גרעונתא דפסק ב״ד הוא אלא
שלא יגבה המלוה פעם אחרת בטסר שנידו הגע עלמך שהיתה מלוה על פה ולא נמלאו
נכסיים ללוה וכתבו בית דין אדרכתא למלוה לגבות מנכסי בני חרי שימצאו ללוה
ודאי דאותה האדרכתא אדרכתא היא דכיון דליכ׳ שטר לא יכלי לומכת׳ וקרענוהי
לשמרא דמלוה והיו כתבי דהוא מלוה על פה דהתם ליכא חשש שמא יחזור
המלוה ויגבה הכא נמי בפסק דין הוי כתבי בחופן דומכתא ומילתא דלא יכול
אמטוה לומבי זימנא אחריתי מהלוה וחרי כמו אדרכתא והיא דבי שטרי חלטאתא

ואדרכתא דלאו בי פירעון כיצאו נמי לאו מילתא היא דליכא קושיא כלל והוא
ומנומר שם בתוקפות והם מולאים ביד הכל ואין להאריך : והר״ן בחידושיו כתבו
גם כן וחזקן מטעם אחר · ח״ל והא דאמר בטעמי אחלטאתא ואדרכתא אדרכתא
לאו דוקא דבין לומאי דקא סלקא דעתך מעיקרא בין לומאי דומסקינן הכתא
שטרי אדרכתא בי פרעון כיצאו ואיכא לומר איתו דאפסיה אנפשיה אלא סיבי
דלישכא נקט ואגב אחלטאתא נקט אדרכתא · הרי שכל אותם אחלוקים שכתבתי
בין אדרכתא לפסק דין לאו מילתא ביצאו · וגם אם נפרש בא לכתוב שדולה
לומר אדרכתא מוכל לומר לפסק דין כי אין חלוק ביניהם ואסטר נתבאר · אמ
הגר׳ לעניות דעתי בפירוש בוכח מהר״ם ז״ל · ועל פי זה יש לנו לומר דגם
רס״י מודה לו בדין שכתב מהר״ם דאינו נאמן לומר פרעתי ומאי דפירש על בא
לכתוב שדולה לומר אדרכתא לאו למידק מינה אדרכתא דוקא ולא הפסק דין
דלא תן לו שאומרו בית דין הוא דהא מנא ליה לרס״י ופטטא דומעמא לא מוכחא
הכי אלא לדעתו האדרכתא והפסק דין שוים בדין שלפניו ומאי דפירש אדרכתא
הוא מטעם שדלה לפרש בהוה דהכא מיירי בשטר המלוה אחר זמן לב״ד לכתוב
ואורחא דמילתא הוי דבשעת הדין תובע בעל הדין הפסק מהב״ד אמנם אח׳ זמן
כשדולה שאינו פורע לו חבריו בא לבית דין לכתוב אדרכתא על נכסיו כדי
לגבות לא פסק דין כי מה יעשה בפסק דין הוא שגם אחר שיהיה בידו ·
לריך לבא לב״ד לכתוב אדרכתא וגם בלי שיכתבו לו פסק דין אחר זמן יוכל
לתבוע לשכנדו ולמה לריך פסק דין אלא אדרכתא והשתא אף על גב דלפי
הלשון פטטא דומעמא דבא לכתוב דולה לומר ומעמה בית דין מהלא תן לו
שאומרו בית דין לפי הענין והמלי׳ שיך טפי אאדרכתא ומס״ה פירש״י אדרכתא
ומיהא כילף מילתא בטעמא והוא דכי היכי דאין כותבין אדרכתא לומלוה ואם כתבו
אינו נאמן אלא לומר פרעתי אבל אם אמר לומר אדרכתא הוא ביד המלוה וכדקי״ל
בדוכתי׳ ה״כ אין כותבין ומומכין הפסק דין ביד התובע ואם כתבו אינו נאמן
הנתבע לומר פרעתי · זה נראה לי אמת ויפה נרס״י ועוד אפשר לומר דמס״ה
פירש רס״י אדרכתא אף על גב דלדעתו ה״ה הפסק דין להדיעבד אינו חידוש אחר
והוא דוקא הכא דאיישיב לפרעון אין כותבין אדרכתא הא בדוכתא אחריתי דליכא
תקנת פירעון כגון בחייב אחה ליתן לו לדעת רב יוסף כות׳ אפילו אדרכתא ואפילו
לבקש נכסים ומוענדים כל היכא שנשתעבדו אחר ההעמדה בדין דהרי היא כשטר
ושם לי ראיה לומר שזו היא סברת רס״י ז״ל דולה לומר דומאי דפי׳ אדרכתא
לאו דוקא ומהרב עלמו החולק בדין הזה ואומר דנאמן הנתבע לומר פרעתי כשים
פסק דין ביד תובע הלא הוא הר״ר אביה״ז ז״ל וכמו שיבא לפנים אלא סייע עלמו
נמה שפירש״י אדרכתא לומר אדרכתא דוקא ולא פסק דין ומטעם דלדעתו ז״ל
עלמו פטטא דומעמא בא לכתוב אין כותבין ר״ל על הפסק דין ומאי דפרש״י
אדרכתא הוא מקום דבר בהוה וכמו שכתבתי · והוא הדין דאין כותבין הפסק
דין אלא שכשכתבו הבי׳ דין נראה בעיני הר״ר אביה״ז שים חילוק בין הפסק דין
לאדרכתא לענין הנאמנות לומר פרעתי ומאותם הטעמים שכתב וכמו ובזה
הפרט לא דבר רס״י הפירות ולדעתו לא הוי סייעתיה ולא תיובתיה ולכן לא
הביאו · ולדידן כיון דלדעת רס״י ליכא חילוק בין פסק דין לאדרכתא לענין אין
כותבין וכדומכתא פטטא דומעמא ה״ה אם כתבו אין חילוק ביניהם וכי היכי
דבאדרכתא אינו נאמן לומר פרעתי הוא הדין בפסק דין ומס״ה פי׳ אדרכתא ·
האדכתי כל זה כדי להכניס סברת רס״י עם סברת מהר״ם לשיהיה דינו שריר
וקים יותר · גם לפי שלמעלה כתבתי שהרי״ף ז״ל ומכיים עם מהר״ם אהוא לא
דבר בזה הפרט דבר אלא שהבית לשון הגמרא ואם בא מלוה לכתוב אין כותבין
ומותכין לו והוסיף דאיישיבו דילונא פרע ליה ואי איכא חלוק בין אדרכתא לפסק
דין אין ראיה מהרי״ף כלל דכל דמפרשי הלכותיו פירשו בא לכתוב אדרכתא אלא
שים לנו לומר בהכרח דאותם המפרשים העתיקו לשון רס״י כדרכם ואין כונתם
לומר שים אלו׳ בין אדרכתא לפסק דין וכמו שכתבתי על רס״י וראיה שלמעה
גם לזה כתב הרב בעל ספר מישרים על דברי הרי״ף וראיה מדבריו שאינו יכול
לומר פרעתי אם היה כתוב הפסק דין שמלבד פשט לשונו שכיון לומר שכיון
שכתב הרי״ף דאיישיבו בומא פרע ראיה שאם כתבו אינו נאמן דאי לא תימא
הכי יכתבו לו ומה בכך אולבד זה ראיה שרוה עוד לומר דודאי דברי הרי״ף הם
בכל איזה פסק דין ולא באדרכתא׳ דוקא דאי הכי אי נעי לה לפרושי הכי הוא׳ל
ונחת לפירושי אותה המימרא ותיקן הקושיא שים בה וכיון דלא פירש בהא
מילתא מידי ומטעם דהמימרא כפטטא ופירוש בא מלוה לכתוב דולה לומר בין
הלא תן לו שאומרו הבית דין בין אדרכתא · גם רבינו חננאל ורבינו אפרים לא
פירשו בכאן אדרכתא כלל אלא מעשה ב״ד דוקא כפי מה שכתבו בטמוס בעלי
החדושין ח״ל הר״ן בחדושיו פרק קמא דמליעה עלה דההוא דהכא בתמי עסקינן
כשעמד בי׳ דין · מהכא ומטעם דהעמדה בדין כשטר דמיא וקנינא אם כן איכי
אמריכן לקמן בין לא תן לו בין חייב אתה ליתן לו אמר פרעתי נאמן תרלו
ר״ח ורבי׳ אפרים דההיא דלקמן כגו׳ שלא כתבו לו ב״ד שטר בדאמרי׳ עלה
בהדיא בא מלוה לכתוב אבל הכא שכתבו לו וקנ״ל דשטר בית דין אף על פי
שלא נעשה בלאתא בעל דבר דינו כשטר גמור וגבי מומעבדי עד כאן לשונו
מוכה מה שכתבתי והו מוכח נמי דדעתם ז״ל כדעת מהר״ם והיכא דאיכא פסק
דין ביד התובע אינו נאמן הנתבע לומר פרעתי ומאי דכתבו הם ז״ל בלשונם שטר
ראיה דלאו דוקא אלא דולה לומר פסק דין דאין נעשה לחלק בין שטר עשוי על
פי בית דין בני לוחא בעל הדבר לפסק דין כתוב בשמם גם דאין דרך הבית דין
לכתוב שטר אלא מעשה בית דין ומטעם דהתם בגמרא הקשו המלוה על פה ולא נמלאו
ולא בני ומומעבדי ותירלו הב״ע כשעמד בית דין והרי הוא כמלוה בשטר ומטעם
הכי תפסו הם בלשונם תיבה שטר ודולה לומר פסק די׳ וסברתם ז״ל על פי
זה היא סברת רי״בם וכמו שכתובה לפנים בפסק הי״ר אביה״ה ז״ל · וכן ראיתי
בספר העטור ומאמר עשירי שהעתיק החלוק הזה של ר״ח וכתב כגון דכתבו לי
מעשה בית דין · והשתא כיון דאיתי לן כלהו הלין רבנן קשיתי דקבירא לה דאינו

נאמן

כאמן הכתבנו לומר פרעתי היכא דאיכא פסק דין בידיה דתובע אי׳ לן למפסק הלכה למעשה אליביה ולאחרוי כותייהו אף על גב דאסכחן מאן דלא סבירא לן סבי דהוו כיחיד לגבייהו והוא הר״ר אבי״ם בקבלה מרי״בא ז״ל הביא סברתו הרב בעל המרדכי במקום הנ׳ עלה דהתיא דבא מלוה לכתוב אין כותבים ואתני לי׳ כתב חה לשוט • כתב רבי׳ אבי״ה ז״ל הוא הדין אם כתי׳ לו פסק דין והזיבו כאמן לומר פרעתי ובשטעה שאין זה דומה לשטר הנכתב לעדות ולראיה אבל פסק דין כותבין מפני שאין הדיין כאמן לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי אלא בזמן שבעלי דיכים עומדים לפניו וכשפרע אפשר שלא חש ליעול מידו וכן קבלתי מאבא מרי שקבל מרי״בא כן הלכה למעשה עד כאן לשוט שם • ועוד מלאתי זה הפסק בקונטר אחר מפסקים ותשובות לרבנים אשכחיים ולאיתי להעתיקו פה יען כי סברתי זאת כתובה שם יותר באורך ובטעמות אחרות קרובות להשמע יותר מהכתוב במרדכי שכתבתי • ח״ל :

פסק רבינו אבי״ה אם יש לאדם פסק דין על חבירו כאמן לומר פרעתי שמה שכותבין פסק דין זהו כדי שלא יסכחו בית דין פסק דיכם והא דאמרי׳ לא תן לו ואמר פרעתי כאמן אם בא מלוה לכתוב אין כותבין ואתכין לו לאו משום דאז לא יהא כאמן לומר פרעתי אלא משום דאפילו לאמן דאמר לאמחי כשקבלא לא חייש׳ הכא מודה דהוי שקרא ממש דכיון שכאמן ומה שיאמר פרעתי אם כן למה יכתבו לו • וכראיה שהרי״בם מולק על זה שהקשה למה אנו אומרי׳ כשמוד בדין דעריף ממשעבדי ניחוש דילמא פרע ועוונים לבוקא ואפי׳ כשמיב מודה ניחוש לקונכיא • ופי׳ הרי״בם דהא דאשבינן עמד בדין כמלוה בשטר הייט כשכתבו לו פסק דין דאז לא יהא כאמן לומר פרעתי ואף על פי שלא נכתב בשעת הלואה מלי למימר שטרא בידי מלי בעי • וכן מי פיהם דשב״ם בפרק חזקת הולאה בפני שנים לריך לומר כתובו ומשום דזיכוכין דפרע ושוב לא יהא כאמן לומר פרעתי • ומיהו הי״ר שמעון מיוכילא מולק עליו דבשטר הולאה (ד״ת) לא שלקא דעתך דלא יהא כאמן לומר פרעתי כיון שלא נכתב בשעת הלואה דבפרק זה בורר אמריכן הולאה בפני שלשה ולא קנו מידו כותבים ואי לא יהא כאמן לומר פרעתי אמאי כותבים בלא רשותו הא אתי לידי פסידא • ומה שאנו אומרים בפרק חזקת ולריך לומר בתוכו הייט ומשום דלא ניחא ליה דליפשו שטרי עליה ומה הטעם אמריכן מי בלא תן לו דאם בא מלוה לכתוב אין כותבים וכותבים אף על גב דכאמן לומר פרעתי דמכל מקו׳ מוכחא הוא דלא ניחא ליה דליפשו שטרי עליה אבל בחייב אתה ליתן לו כותבין ומיתכין דאין זה מוכחא כל כך כיון דיכול לומר פרעתי אלא כיון דאית לן למימר דמסתמא לא פרע שלא פסקו לו בית דין כותבים ומתכים לו • ונם בכפי השכל לא יש טעם לזה החילו׳ דמה לי שיכתבו ב״ד בפניו הודה פלוני שחייב לפלוני כך לו שיכתבו מכח אותה ההודאה בפניו כתבדר שחייב פלוני לפלו׳ כך מכל מקום יש לנו לילך בין אלו הבני מיני כתיב׳ לענין הדין לדעת הרב דאי לא תימה הכי למה לא כתב סתם כדברי הרי״ף והרא״ש ז״ל ואם לא הייטי מולא זה הדיוק בפי סוס אחד מהרבנים הראשונים גדולי דורם לא היה קשה בעיני והייתי משתדל להביא עליו בנקל • אמנם נראה לענות דעתי שמכח זה הדיוק בעלמו דייק הרב המרדכי דבבר הרב בעל ספר עלות נחל כדברי הר״ר אבי״ה שם במקום הנכר הביא המרדכי דפוס לשון ספר מלות גדול הה לשוט ובס״מ פסק ח״ל פרק קמא דבבא מליעא אמרי׳ ומשמיה דרב כאמן בנים שבאו לדין יתבע אחד מהם את חבירו מנה לי בידך ואמר לו הנתבע הן יש לך בידי מנה בין שאמרו הדייני׳ חייב אתה ליתן לו בין שאמר לא תן לו ולא ואמר פרעתי כאמ׳ ויתבע הוסת שפרעו לפי׳ אם חזר התובע לדייני ואמר כתבו לי הודאתו אין שומעין לו דשמא פרעו והייטו כדברי רבאי״ה שפי׳ לעיל וכן מי שכתבייב שבועה וכו׳ עד כאן לשוט זה שכתב הרב בעל המרדכי והייטו כדברי הי״ר אבי״ה אינו דומה לו מקום אלא מכח הדיוק שכתבתי ואם בסמ״ג הדיוק הזה הוא ומוכרח נראה שגם הוא מוכרח בהרמב״ם ז״ל שהרי כל דברי ספי׳ מלות גדול בזה הדין הם הנתק לשון הרמב״ם אות באות אין חילוק ביניהם אלא שהרמב״ם ז״ל כתבם כדרכו בלשון לא ולא בלשון הגמרא ובעל ספר מלות גדול כתב׳ כאלו הכל הוא לשון הגמ׳ וכן דרכו לפעמים שהביא לשון הגמר׳ ומסיק הפירו׳ בתוך דברי הגמרא ולשון המימרא ומסדר הכל כאלו הוא לשון הגמ׳ וכן עשה בכאן שמה שכתב שבאו לדין גם מה שכתב שהדה הנתבע ואין כותבין הולאתו הכל הם דברי הרמב״ם ז״ל שחידש פירוש במימרא הזאת להכלל משקולי׳ שהקי׳ הרי״ף על המימרא והוא קדר הכל כאלו הוא לשון הגמרא אבל כל דבריו הם אות באות כדברי הרמב״ם ואם בלשונו הדיוק הכי׳ הוא מוכרח גם בהרי״ם ב״ם כראה שהוא מוכרח וכמו שכתבתי ולא לבד הוא שוה כח זה הדיוק בלשון הרמב״ם כמו בלשון ספי׳ מלות גדול אלא שהוא נראה מוכרח יותר בלשון הרמב״ם ז״ל ולד אחר והוא שזה הדין שכתב הרב בכאן בין מתי כותבים ההולאה ובין מתי אין כותבים כבר כתבו למעלה וכו׳ שהתחיל בראש דבריו כבר ביאלנו וכו׳ ואין בו חידוש אח׳ בכאן אלא שלמעלה לא כתב שפסקו הבית דין שוש דבר ובכאן אמר בין שאמרו הדייני׳ וכו׳ ואם כן איפה לומה שנה וכתב הוריתו ולא כתב פסק דיכ כי זהו מה שכתבתם עתה אלא כי׳ דלדיוקא אחא ולומר דוקא הולאתו ולמעוני פסק דיכו • הרי נראה שזה הדיוק הוא מוכרח בהרמב״ם יותר מבספר מלות גדול ומה שלא דייק הרב בעל המרדכי זה הדיוק על הרמב״ם לא קשה דאיכא דמימר דהרב בעל סמ״ג קדר הדיכים בלשון הגמרא מה שלא עשה הרמב״ם ספר קדם מלבי רבנן אשכחיים ולרפתים לשאת ולתת ולדקדק בדבריו יותר מעל דברי הרמב״ם וכן עשה בכאן הרב בעל מרדכי שרלה לדקדק על דברי סמ״ג אף מדבריו הם לקחים ומועתקים מהרמב״ם ז״ל והוא האומרם לאשונה • גם בעל הטורים נראה שהבין מהרמב״ם ז״ל הסברת האחת במה שכתב בתחלת מספר סימן ל״ט הם לשום ופירשו הטוקפות הא דהולאה בפני ב״ד אשון כמלוה בשטר דוקא לעדוף מהלקוחי׳ כל זמן שידוע שלא פרעו לו שהוא מודי׳ שלא פרעו אבל אם טענו לומה שאמרו בא מלוה לכתוב אין כותבין וכתב דהטעם הוא משום דהוי מיקרא וכו׳ הוא טעם בין אמרו לו לא תן לו בין אם אמ׳ לו חייב אתה ליתן לו לפיכך אין בי׳ דין

כותבין לו אף על פי שהודה בפניהם אלא אם כן הוא יודע שלא פרע על פי עדים או על פיו (עיין פרק קמא דמליעא דף י"ז) ואפילו אם כתבו לו פסק דין ועדיו ניכר ועומדין אחר שפרע כתב אבי העזרי שנאמן וכן כתב הרמב"ם שכיס שנאבד לדין ותבע אחר מהם אם חברו וכו' כמו שכתוב למעלה עד כאן לשונו ומה שהביא שברת הרב אבי העזרי קדש וכן כתב הרמב"ם נראה שלא לבד הביא והרמב"ם שקונר החילוק שכתבו התוס' אלא שגם כן הביא בכאן בעל העזרים שברת רבי' אב"ה ולא כתבה בסי' ע"ט ומפני שהיה לו להביא שברת הרמב"ם לקיים דברי ההוקפות ולפי שהוא הבין מהרמב"ם שגם הוא היה מסכי' עם שברת רא"ב"ה כתבה בכאן וכתב לשון הרב רבינו משה בר מיימון על הכל זה היה נראה לי לומר בשברת הרמב"ם אחר הענין ' אמנם אחר בקשת המחילה מאלו הרבים ותורתם אומר הנראה לענות דעתי והוא שהדיוק הזה אינו מוכרח כלל בדברי הרמב"ם ז"ל וזה בשני דרכים :

הראשון הוא דומה שכתב אם התובע חזר לדייני ואמר כתבו הודיעו אין כותבים לא היתה כונתו לדייק הא פסק דינו כותבין אם בטשא ההוא במקום אותה ההודאה עצמה ומעשה שאפילו בשם פסק דין ביד התובע נאמן הנתבע כי זה אין לדייק אם יהיה אפשר לדייק דיוק אחר מאחר שאין מעשה לאנוק בין ההודאה לפסק דין הבא ומחמת ההודאה' כאשר כתבתי אבל מה שבא לדייק ולמענו באין כותבין הא דבר אחר כותבין הוא הוא החלוקה השביה שכתב בראשית דבריו לו עדות בב"ד וכו' ומעשה הפכי לזה והוא דאינו נאמן לומר פרעתי ולכן כותבין והוא בזה האופן שהוא הקדים שאחד מסכי דברים שעברו מפני ב"ד הם כשנר ' הראשונה שהודה שהתובע לפני ב"ד ' הסכי' שלא הודה הנתבע אלא שהביא התובע עדות לקיים דבריו דהעמידה בב"ד יש לה קול ולכן כל א' מאלה הוא כשטר לגבות התובע ומכסיס שנשתעבדו אח"כ ומיהא ג"כ דאין הנתבע נאמן לומ' פרעתי כיון שאותה ההודיה בב"ד לו עדות בב"ד הוא כשטר ולפיכך כותבין ומתכין ואלך ואמר דאין אלו הסכי דיבים נמשכים תמיד בחלוקה הראשונה מצ' שהזכיר והיא חלוקת ההודאה הה שאמר גמה דברים אמורים בשלא קבל את הדין עד ששלחו וכו' כלומר שכשהוא כך שלא קבל את הדין וכו' בשני החלוקו' שהכרות הדין הוא שכותבין ומתכין ואפילו בהודאה וכל שכן בעדות אמנם כשלא שלחו בית דין אחרי הנתבע אלא שהוא בא ומעצמו לדין עם התוב' לא יהיה הדין כמו שאמרנו והוא שאינו נאמן לומר פרעתי בחלוקה הראשונה והסכי' הנזכר והיא חלוקת ההודיה אלא הו' נאמן ומיהא דאם אמ' התובע כתבו לי הודאתו אין כותבין וכוונת הרב לתרץ הקושיא בעצמה שהקשה הרי"ף ז"ל על זאת המימרא של רב נחמן אלא שבתירולא נראה שאולק עם הרי"ף כפי הפשט הנכון בלשון הרב אלפס ז"ל שלדעת הרי"ף ז"ל אין חילוק בין הודאה בבית דין לעדות בבית דין כלל והחילוק הוא לתירוץ הקושיא בין לאיתי דינא ללא לאיתי דינא ולדעת הרי"ם ב"ם אינו כן אלא החילוק להכין הקושיא הוא בין הודאה לעדות שבהודאה נאמן לומר פרעתי כשבא מעצמו לבית דין ולא בעדות ויש טעם יפה לדבריו בזה החילוק כפי השכל וגם כפי שרשי הדין כפי השכל דאף דנפיק מני דינא כמאן דלאיתי דינא מאן לימא לן דלא עביד הכי בראשא ועדמה כי היכי דליהוי נאמן בתר הכי לומר פרעתי אבל מי שבא ומעצמו לבית דין ומודה בעצמו בבית דין ודאי דדעתי' למיפרע ולקבולי דינא עליה עוד דכי היכי דמפלגי' בהודאה בין שלחו לו בית דין ללא שלחו כדאיתא פרק זה בורר וכתבו הרב למעלה בשמוך הכי נמי אית לן למפלג בהכרח בין הודאה לעדו' דומה איכפת לן שבא הנתבע ומעצמו עם התובע לבית דין והוא כפר בבית דין עד שהולך התובע להביא עדות ' עוד דמקומות הקושיא מורים על חילוק הרמב"ם שמקום הקושיא שהקשה הרי"ף ומנו בין לרבא בר רב הונא וכו' הוא במליעא פ"ק בפירושה דהביא ברית' דתניא לאכיל' פירות כילד הרי שנזל שדה מחברו והרי הי' יולאה מתחת ידו וכו' והשכל נותן לשם דלא בא הגזלן ומעצמו לב"ד והודה שגזל אלא דחייבוהו בית דין ע"י קבל' עדות אבל במומרא של רב זביד אפשר לפרש דמיירי ע"י הודאה שבא ומעצמו לב"ד והודה ואם יש חילוק לדעת הרב בין עדות להודאה כשבא הנתבע ומעצמו לב"ד לענין לגבות מן המשועבדים שמכר אחרי שעמד בדין כשהוא ודאי שלא פרע לפנים יתבאר בע"ה ' וכעת כל כונתי היא לבאר החילוק המבואר שים ביניהם לדעת הרב והוא דבעדות אפילו כשבא ומעצמו הנתב' לבית דין אינו נאמן לומר פרעתי ולכן כותבים וכותבים הן העדות הן פסק דין ומכח העדות ההכל שוה אמנם בהודאה נאמן לומר פרעתי כשבא ומעצמו לבית דין ואין כותבין להנתבע לא ההודאה ולא פסק דין ומכח ההודאה כי הכל שוה כמו שכתבתי ' הרי מבואר שחילוק הרב הוא חילוק יפה לתרץ קושית הרי"ף ומה שכתב הרב כבר בארנו שההודייה וכו' כתב בעל המגדל שהביאור הוא בזה הפ' הא אמת בהודייה אבל בעדות לא דבר בזה הפרק ואולי יקבור הרב הזה דומה דכתב הרב בהודאה' כלומר לעדות דכל שכן הוא ויותר נראה לומר שרמז למקום הדין שהקשה מעצו הרי"ף בעליע' והביאו הרב בהלכות גזלה בפרק תשיעי והדין יצא לנו מפ"ק דמליע' ע"ש. הה לשונו גזל שדה והפסידה וכו' ואם עמד הגזלן בדין וכו' גובה מכבשים ומשועבד' ומה שכתב הרב בכאן ולפיכך כותבין ומתכין לבעל דינו מהביא דהתם ומתמנע ואחרי שהקדים הדין היולא מהביא דגזל שדה מחבירו כפי מה שפירש רבא ורבה בר רב הונא פירש מיד במה דברים אמורים וכו' אבל שכים שנאבד לדין וכו' לפי' הביא דבר נאמן ותירץ כמו שאמרתי דהביא דרב נאמן היא בהודאה שבא ומעצמו לב"ד הנתבע דמהיומן לומר פרעתי ומהנעשה שכתבתי הרי דאין לנו הכרח לומר דמאי דכתב הרב כתבו לי הודיתו אין כותבין שבא לאנוק אבל פסק דינו כותבין בהודאה כו דלפי האמת שכיסם אין כותבין אלא בא לדייק אבל העדות שבתקבל בב' דין כגון שלא הודה הנתבע כותבין והוא הדין פסק דין ומכח העדו' והמופ' הגמור על שים חלוק לדעת הרב בין ההודאה לעדות ולא נאמר אם אם בהודאה והו' הדין לעדות הוא שכתב בשה דברים אמורים וכו' כמו שבארנו

בהודאה לא ביאר זה אלא בהודאה לא בעדות : גם יש ראיה ומופת ברור ומזה שכתב בסוף לפיכ' היו בקיאי הדעת שבפסיד בסיודה הבאה או כשיתחייב שבועי' אומרים לו וכו' והנה יש לדייק לומה אומר כשיודה היה לו לומר כשיתחייב ומזון אי שבועה בבית דין אומר לו וכו' שהוא לשון קלר ומכיון שלא כתב כן יש כמ לומר בהכרח שאינו נאמן הנתבע לומר פרעתי לשילוק התובע לאותה אומרה אלא כשיודה הנתבע לא כשיתחייב ומזון על פי עדות : ולריך לומר דזה הלשון שכתב הרב כשיודה הלוה דהוי ליבא קטיעא והיה לו לבאר דמיירי בבא הלוה ומעלמו לבי' דין והודה אלא דקמך על שכתב למעלה או שאולי אותם בקיאי הדעת בכל איזו הודאה עושין כן אפילו שתהיה הודאה על ידי שבלמו בית דין אחריו כדי להיות זהירי בהודאה שהודה בבא ומעצמו לבית דין ומקום כשיתחייב הנתבע ומזון על ידי עדות לא היו אומרים דבר כי לא היו לריכין לאמירה בכל וכאשר כתבאר ובשבועה לא חלק הרב בכל בכל זה כי גם בגזירה לא חלקו בכל ובפי אותה הראיה שכתב הרי"ף והעתיקה במ"מ ' הרי שסוף הלשון שכתב הרב לפי' בקיאי הדעת וכו' כשיודה הלוה וכו' ומסכים עם תחלתו ומסיכם מודים בהכרח שים חלוק לדעת הרב לענין נאמנות הלוה לומר פרעתי בין הודאה לעדות ולא הייתי לריך להאריך בזה אלא מפני לשון א' שכתב הרב נאמנים אלו הדייני' והוא שכיס שנאבד לדין ונתחייב הא' לב' ואמרו לו לא תן לו וכו' דמוכח מיניה דנאמן לומר פרעתי והנה הרב כתב שם שנתחייב ומשמע בכל איזה אופן שנתחייב אפי' שנתחייב על ידי עדות כיון שנאבד מעצמם אבל מכח מה שכתבתי יש לנו לומר בהכרח שדוקא בתחייב בהודאתו ולא האריך הרב לפי' שסיוף על מה שכתב למעל' ולי נראה בפי' שאינו נאמן לומר פרעתי זולתי בשנתחייב בהודאתו וכיון שים חילוק לדבת הרב בין הודאה לעדות לענין הנאמנות לו' פרעתי יש לנו לומר מה שאמרתי שמה שכתב הרב לפי' אם התובע וכו' כתבו לי הודיתו אין כותבים שבא לאנוא ולדייק אבל העדות כותבין ולא בא לדייק אבל פסק דין כותבין ' ולכאה לומיר דכוונת הרב כתיבת הודיתו שכתב למעוני תרויהו דלומו לומר העדות והפסק דין הבא מכח ההודאה ולומר דשניהם כותבים דאי לדייק ב' הדיוקים ביחד לפי שסני הדיוקים עם היות שהם שרש בדין כלומר שבשניהם כותבים ' הוא מעטמים הפכיים ודבר כזה הי"ל לרב לפ' כלומר שהדיוק האחד הוא בהודיה אין כותבים ובעדות כותבים ומעטם שבהודאה נאמן לומר פרעתי ובעדות אינו נאמן אמנם הדיוק בפסק דין אינו אלא אחד אלא שהוא בא ומעלמו לדין עם התוב' לא יהיה הדין כמו שאמרנו והוא שאינו נאמן לומר פרעתי ובפסק דין כותבין מעטם שאפילו כשים פסק דין בידו נאמן מלוה אם כן שדייק אנחנו מה הלשון שכותבין בין בעדו' בין בפסק דין מכח הודאה ובעדות כותבין מעטם שאינו נאמן הלוה ובפסק דין מעטם שהוא נאמן אי אפשר לדייק כן ולכן לא נדייק כי אם הדיוק האחד והוא שבהודאה אין כותבין הא בעדות כותבין ולמי שילה להקשות עוד ולומ' לעולם אימא לך דתיבת הודיתו דכתב הרב דאין כותבין הו' למעוני הפסק דין מכח ההודאה ולמימר דכותבין אותו ועם היות שכפי האמת שכפי הנאמנו' לומר פרעתי בין הודאה לעדות לא מפני זה לא מוכל לדייק בדברי הרב גם כן הדיוק האחר שהו' אבל פסק דין כותבין דאיפשר לומר דלשני הדיוקים כיון הרב הדיוק הראשון והו' דיש חלוק בין עדות להודאה רוח אותו במה שהאריך ומס טושא הדין במה שהודה הנתבע במה שאמר אבל ב' שנאו לדין ואמר א' לחבירו מנה לי בידך ואמר לו הנתבע הן יש לך בידי וכו' וילא ואמר פרעתי נאמן וכו' ומכאן יש לדייק דבעדות אינו נאמן לומר פרעתי ומה שחזר לומר לפירו' אם התובע חזר לדייניים ואמר כתבו לי הודיתו אין כותבין כיון לדייק הדיוק הנכי גם כן אבל פסק דינו מכח אות' ההודאה כותבין דאי לא תימא הכי למה האריך להזכיר הודיתו היה לו לומר התם ואמר כתבו לי אין כותבין דלדייק דבעדות כותבין כבר הוא מבואר מהטושא שסם הרב שמדבר בכאן בשהודה הנתבע לאומר זה אמינ ואומר דכיון דהדין הזה רולה לומר שנאמן הנתבע לומר פרעתי אפילו כשים פסק דין ביד התובע לא כתבו הרב בפי' אלא שאנו רולים ללמוד אותו מדיוק דבריו לריך שיהיה הדיוק מוכרח ועתה אין הדיוק מוכרח דשמאמא למאי דקא דעתך דאין חלוק בין עדות להודאה לענין הנאמנות ועם כל זה האריך הרב ושם מטל בטושא שהודה הנתבע וחזר וכתב לפי' אם התובע וכו' כתבו לי הודיתו אין כותבין ודאי דהיה לן לדיוקי אבל פסק דינו כותבי' אבל השתא דחזי' דהוכרח הרב לשוס טושא הדין בשהודה הנתבע' כדי להודיענו החלוק שבין עדות להודאה אין בנו כח לדייק הדיוק האחר מתיבת הודיתו דהוקיף דאין לן למימר דמשום דמיירי בשהוד' הנתבע ללמוד הדיוק הראשון חזר לומ' תיבת הודיתו לקיים אותו הדיוק בעצמו לא לדייק דיוק אחר חדש ועוד אני אומר שכמו שבעדות אין חלוק בין העדות לפסק דין הבא מכח העדות לענין הכתיבה שבשניהן כותבין בהכרח לדעת הרב כיון שאינו נאמן הלוה לו' פרעתי אבל אינו הכרח לדברינו לענות דעתי אלא שמתיבת הודיתו שכתב הרב בעל מ"מ ועוד קשה כפי זה שכתבתי אין כותבין לו פסק דין כמו שאין כותבין לו הודייתו וכי מי שיאמר פסק דין (מגרך) [מנ"ד] לדעת בכמה נתחייב לו חבירו לא יכתבו לו זה דבר זר מאד ' וכשמואל הבעל הדין ומבית דין הורהו מהיכן דפתוחי דוקא יש חילוק בין הפוסקי' אם כותבי' ונותנין לו בכל אי זה דין שיהיה או לא כמבואר בתוספות במליעא פרק אי זהו נשך ובקמהדרין פרק זה בורר ' וגם הוא בהגה"ה פ"ו מהלכות סנהדרין אבל פסק דין בלי טעם השכל

מתן שיורייני׳ בי׳ דין לכותבו לכל מי שיקבל מהם ומהחיל דפרק זה נורל דחלקו חמודלים ומכתב היכי כתבי׳ ליכא דאיה לב״ד דכתבי׳ דהתם מיירי כשחלקו הבית דין בדין דחלבי בתר רובא ומקום הכי בעיכן ומכתב היכי כתבינן וכו׳ כלומר כשיכתבו הפסק דין בנדון הזה בלי זה חופן יכתבו וכתבו הרב רביבו מסה בר מיימוני בהלכות סנהדרין פרק כ״ג וכיון דחלקו הבית דין ודאי לא חייבו אותו מטעם שהודה דאי׳ ליכא ספיקא וכהיא נוטה ודאי דכתבי בית דין אבל בנדון כי האי דידן דהוא הודה מעצמו ליכא דאיה דכתבינן ומכל מקום אע״ג דליכא דאיה מהתם נראה דבר קצה כפי השכל שלא יכתבו ויתבו בית דין מה שפסקו ביד התובע ולומר שיאמרו הבית דין מה שפסקו בפני עדים ולא יכתבו ויתבו הוא דבר חדש חר ועדיין לא נשמע כיון שפסקו הם הדין ובזה היה אפשר לומר ולתרץ על הדרך שכתב הרב רביבו מסה דמה שאומר בכאן דאין כותבין דפסק דין זהו דוקא היכא דאיכא למיחש שמא פרעו אחר שחייבו הבית דין אבל היכא דליכא חשש פרעון כגון שהוא ויד בשעת הדין או אחר כך וידע הבית דין שודאי לא פרעו כגון על פי עדים שהעידו לא זזה ידו מתוך ידיבו ודאי כותבין ובתקבלי שיודיעו לכתבו שכתבו לו פסק דין כדי שכשיפרע יקח הפסק דין ויד התובע ואפילו הכי לא קשה מידי: זה אפשר לומר אבל נראה לי שאינו מספיק לדעת הרב רביבו מסה בר מיימוני זכרונו לברכה שכפי מה שנראה מלשונו אפילו בידיעת הכתבע אין כותבין שהרי מה שכתב למעלה בית דין של שלש׳ שהיו יושבין מעצמן וכו׳ אבל אם לא היו קבועים וכו׳ ובא אחר כך התובע ואומר כתבו לי הודייתו אין כותבין ומשמע אפילו בידיעתו שכיון שהו׳ כמו הודאה שלא בב״ד למה יכתבו לו לעשות ממנה ע״פ בשטר והרי פי׳ זה אין כותבין הוא כמו אין כותבין שכתב למעלה כשהודה בפני שאמו׳ הרב אבל אין כותבין אלא אם כן אומר להם כתבו וחתמו ותנו לו לריך לימלך בו וכמו שפי׳ כתבו לי הודייתו של מעלה אין כותבי׳ ר״ל אפילו בידיעתו של הכתבע גם כן זה שלא מטה פיר׳ אפילו בידיעתו של הכתבע ואם כיון גם כן הרב לפסק דין אפילו בידיעתו אין כותבין חה דבר תמה מאד וכאשר כתבתי אשר כדי ליבב כל זה בקשתי דרך אחר׳ והריני כמוסיף על מה שכתבתי ואומר שאמת הדבר שבמשל שעם הרב שכים שבאו לדין וכו׳ והודה הכתבע וכו׳ כיון לומר דבנדון כזה שהודה הכתבע אין כותבין הא בעדות כותבין ומנעם שאינו אומן אומנם בזה שכת׳ תיבת הודייתו לא כיון לזה למענו עדות שבבר הוא ממונו בעשל שעם גם לא כיון למענו הפסק דין בנדון כזה ולומר דכותבין אותו ומה נעמים שכתבתי וכל כוכתו לא היתה אלא לתת נעם לזה אין כותבין ולומר לנו שאם היו יכולין בית דין לכתוב בלי זה חופן יכתבו שהוא בחופן הודיה לא בחופן פסק דין כי לפי האמת זה לא יקרא פסק דין שגם שהבית דין פסקו הדין ואמרו לא תן לו או חייב אתה ליתן לו אינו נקרא פסק דין שכיון שהבית דין לא עשו דבר בזה שהרי לא שלחו אחריו אלא הבעלי דיכין בחו ומעצמם גם לא הוכרחו לקבל עדים כי הכתבע הודה ומעצמו ואם כן תביעת התובע לבית דין שיכתבו לו אי אפשר אלא דרך הודייה ולכן הוסיף תיבת הודייתו בתביעת התובע ופסק הדין שאין כותבין לו ומנעם שאין כאן פסק דין כפי האמת אלא הודאת הכתבע ואמרן לומר פרעתי ועל פי דרך זו ראיתי לתקן דברי שכתבתי למעלה עלה דהאיש דלאכילה פירות וכו׳ כילד כגון שגזל שדה וכו׳ ואוקמוה כגון דעמד בדין ואמרתי דמיירי לדעת הרב שכתחייב על ידי עדו׳ שהבית הגזל ולפי האמת הייתי יכול לומ׳ אי שכתחייב על ידי הודאה וכגון שלחו בית דין אחריו דשני החופכים שוים לדעת הרב . ובאחרתי בחותו הראשון לבד מהרי נעמי חדא מנעם השכל שאין השכל נותן (ה״כ) שהודה הגזלן שני לדיק תיבת הודייתו שבא למענו ולא העדו׳ וכעת אני אומר דמיירי לדע׳ הרב בכל חדא מהכהו גווני ולנעמי׳ הכי׳ אומר שאם הגזלן היה בא מעצמו לב״ד ומדי׳ מעצמו היה זר אבל השכל אבל כיון דמיירי בשלחו אחריו אינו כל כך זר שיודה הוא מעצמו גם תיבת הודייתו היא מדויקת עתה דכשלחו אחריו אעפ״י שהוא הודה אינה נקראת הודייתו שבבת הודאתו לא היתה אלא מלא שלחו ב״ד אחריו ופסק בית דין הוא ולא תקרא הודייתו אלא כשהוא בא מעצמו לבית דין והודה ואז דוקא נאמן לומר פרעתי והדין הזה הוא בעצמו הדין שכתב למעל׳ אבל אם לא היו קבועים ולא שלחו אחריו ובא אחר כך התובע ואומר כתבו לי הודייתו אין כותבין וכפל אותו להודיענו שגם שפסקו הבית דין אינו כי אם כמו הודאה מעצמו לבד ואין כותבין ואף על גב דכבר אומר הרב למעלה חדוש יותר גדול מה והוא שבהודאה כזו אין כותבין אפי׳ היכא דליכא למיחש שמא פרעו אלא מטום חשש דלהבא שכן כת׳ הרב אין כותבין שמא יתן לו וכמלא זה תובע אותו בשטר אפ״ה חזר לכתו׳ זה הדין בכאן מטום דהתם מיירי שלא פסקו הב״ד והכא מיירי דפסקו וכמו שכתבתי ועוד להודיענו חדוש בדיוק והוא דמטום דהיא הודאה ולא פסק דין אין כותבין דאם היה פסק דין לא מצניע דכותבי׳ בעת העמידה בדין קודם שילאו הבעלי דין דליכא חשש שבבר פרע אלא אפילו אחר שילאו ומם דליכא חשש שבבר פרע כותבין והשתא בוכל לדייק הדיוק של מעלה הודייתו אין כותבין אבל פסק דינו כותבין אלא שאינו בדרך של מעלה דהתם בני׳ לדיוקי הודייתו אין כותבין אבל פסק דין מכח אותה הודייה כותבין חה לי אפשר כאשר כתבתי אבל הדיוק הוא עתה בתופן אחר והוא דהודייתו זאת אין כותבין אבל כשלא תקר׳ הודייה כמו בכאן אלא פסק דין בגון על ידי הודאה בבית דין שלחו אחריו או שכתחייב ע״י עדות כותבין כי לפי האמת אפילו בלא פסק דין הוא כמלוה בשטר לדעת הרב ולהודיענו זה בלל הרב זה הדין בכאן וגם הודיענו שאין חלוק בין לא תן לו לחייב אתה ליתן לו שלא כדברי רב יוסף בר מכיומי משמיה דרב נחמן והחלוק הוא לענין הוחזק כפרן דבסמוך מלבד מה שהודיענו בכלל הלשון החלוק שיש בעדות להודאה ועתה בשובת הרב לקושיא שהקשה הרי״ף היא יפה ומיושבת ומדייקת ואחר שהרב קובר דאמר דמשמע מהיא דבגל שדה ומחברו ואמר דאיתמר עלה בגון שעמד בדין דמשמע דשעמידה בדין היא כמלוה בשטר זה הו׳ כשהולרך התובע לב״ד לחייב

הכתבע כגון שכפר והולרכו הב״ד לקבל עדות או אפי׳ שהודה אלא שלא רלה לבא לב״ד עד שישלחו אחריו כי אז יקרא מעידה בדין אמנם כשהב״ד לא עשו דבר כמעט כגון שבא מעצמו לב״ד הכתבע עם התובע והודה זה לא יקרא מעידה בב״ד ולא יהיה חיובו כמלוה בשטר ולריך לי עיון בדברי הרב יש לי ספק בזה״ש שכשבאו לב״ד מעצמם והודה הכתבע שאינו כמלוה בשטר אם הוא דוקא לענין שלאמון לומר הכתבע פרעתי ואין כותבין לו אבל לענין לגבות מנכסים שכתעבדו אחרי אותה העמידה בב״ד הרי הוא כמלוה בשטר אם כודע ודאי שלא פרע ויש לזה כדמות ראיה ממה שראינו הרב כי אם אותו החלוק של הכאמנו׳ לומ׳ פרעתי והכתיבה אי נאמן לדעת הרב של כל דבר אינו כמלוה בשטר ואינו בוב׳ מנכסי׳ משועבדים שבו׳ שהב״ד לא הולרכו לשלוח אחר הכתבע כדי לחייבו הרי היא כהודאה שלא בב״ד ודיבה כדין מלוה על פה ויש גם כן כדמות ראיה לזה הלד ממה שהרלו בגמ׳ על ההיא קושיא דבין לרבא בין לרבה בר רב הונא מלוה על פה היא וכו׳ הב״ע בשעמד בדי׳ שפי׳ לדעת הרב כמו שכתבתי למעלה הוא שחייבוהו על ידי עדים או ע״י הודאתו כשישלחו ב״ד אחריו ולשם הקושיא לא היתה אלא לפנין לגבות הנכסים משועבדים ואם אמת הדבר שלדעת הרב גובה מנכסים משועבדים אפילו כשבא מעצמו לבית דין והודה מה לריך לתקן כשעמד בדין לימה כשבא לבד והודה אלו הם לדדי הספק . שיש לי בהבנת דברי הרב ולכאורה היה נראה להבינו דאיה שדעתו היא כמו הלד הא׳ ומדברי בעל העורים שהבין כן בדברי הרב כפי מה שכתב בסי׳ ל״ט בתוחו הלשון שכתבתי למעלה שהרי כתב בשם התוספו׳ שהדין הוא כמו הלד הראשון שכתבתי וכש׳ עליו וכן כתב הרמב״ם אבל לפי הנראה אין ראיה מדבריו שהספק שלי לדעת הרב בדין המכו׳ הוא כשהודאה היתה בב״ד ולא שלחו אחריו הבית דין אלא שהוא בא מעצמו לבית דין והודה ודברי התוספו׳ שהבינו בעל העורים הא דהודאה בפני בית דין וכו׳ כפי הפשט הנראה בתחת הם כשהודאה היתה הודאה גמורה רולה לומר שישלחו אחריו ובא והודה וכבר כתבתי למעלה שלא מלאתי לשונם זה בתוספו׳ שלנו ולכן לא יכולתי לדעת כוונתם בשלמות אבל השכל נותן שלא דברו הם אלא בהודאה גמורה כפי הדין רולה לומר שישלחו אחריו ובא וגם מלשון בעל העורים שם כן נראה ואם כן לא נוכל להבינו ראיה משם להיכא דלא שלחו אחריו והתמו מהרב בעל העורים שרלה להסכים דברי הרמב״ם עם דברי התוס׳ ואולי נאמר על לד הדוחק שרלה לומר דכי היכי דלדעת התוספות בהודאה גמורה יש חלוק בין הנאמנות על הפרעון לגנייה ממשעבדי הנראה לדעת הרמב״ם בהודאה שאינה גמורה וכל זה הוא דוחק ואינו מוכרח כלל ולכן לא אוכל להכריח אמתות סברתו ודברי בעל העורים ודעתי הקלרה נוטה ללד האחרון שכתבתי למעלה כי יש לו הוכחות עליו והם דומה שהרלו בגמרא כשעמד בדין ולא אמרו בשהודה ומעצמו הוא מהנעים שכתבתי למעלה דדברו בהווה ואין דרך הגזלן לבא לבית דין ומעצמו לומר שגזל ואה״כ שכשבא ומעצמו והודה בבית דין בגזל בין בהלואה שבגובה התובע מנכסים שבשתעבדו אחר כך לדעת הרב עוד אפשר לומר דאף ע״ג דהיה יכול המחבר לתרץ בחופן שיקפיק לתירוץ קושיא המקשה בלי אוקמתא דעמידה בדין להראות יותר כאן תירץ בחופן שיהיה כמלוה בשטר לכל מילי אפילו לענין הנאמנו׳ על הפרעון והוא כשעמד בדין וכערך שהיה קשה למקשה איך אפשר שתהיה כמלוה בשטר לכל מילי אפילו לענין נאמנות על הפרעון כגון שעמד בדין הרי שהכרח שכתבתי אינו מספיק מ״מ יש לי הכרח מלד השכל והוא שכיון שלדעת הרב ההודאה׳ בב״ד שאמרו שהיא כמו שטר היא דוקא כשישלחו אחריו והודה ואם לא שלחו אחריו היא כמו הודאה שלא בב״ד ונאמן לומר פרעתי אם כן הוא הדין אז כל שכן לענין לגבו׳ ממשעבדי שאינה כמו שטר דלית לה קול כיון שלא שלחו הבית דין אחריו ועדיין ל״ל עיון עוד לריך לעיין בדברי הרב שפי׳ הא׳ דרב נחמן כשבא הכתבע מעצמו לבית דין והודה דא״ה אין עלה על דעת רב יוסף בגמ׳ לחלק בין לא תן לו לחייב אתה ליתן לו לענין הנאמנות לומר פרעתי דבחייב אתה ליתן לו אינו נאמן כבר עד דמעייבי בית דין בדינא גם לענין הוחזק כפרן אבו מחלקי׳ אליבא דכולי עלמא זה לא כיון שהוא הודה מעצמו בב״ית דין ודאי עיוני איכא ואף על פי שלא אמרו לו הבית דין לא תן לו אלא שחייב אתה ליתן לו ודאי דכל כותחם היתה לחייבו מכל וכל שיתן ולכ׳ לומ׳ דמיירי שהודה בעיקר החוב וכפר בזמן דאפ״ה לא מקרי הודאה וי״ל דאע״ג שהוד׳ מ״מ הו׳ משתבש ומוטב שיש לו די׳ דאל״ה לא היה בא ב״ד מתחלה וכשמועה דברי הב״ד משתבש יותר בהם שכיון שלא אמרו לו לא תן לו אלא חייב אתה ליתן חוטב שאע״ג שהו׳ לא ידע זכות גמור לעצמו אולי בית דין מלאו לו זכות דאל״ה הל״ל ליה לא תן וזה כשלם כל מה שכראה בעיני לפי דברי הרב וכלל הדברים לנדון דידן שכותם כל דברי הרב בזה שהאריך לשון הטשת בשהודה הכתבע ובמה שהקשי׳ אחר כך כתבו לי הודייתו לא היתה לדייק ולחלק בין ההודאה כשבא ומעצמו לב״ד לפסק דין שכתבו מכח אותה ההודאה אלא לחלק בין ההודאה לעדות וכפי מה שכתבתי בראשונה או לתת נעם לזה אין כותבין ונותבין כי הו׳ הודאה ולא פסק דין אבל כשיהיה פסק דין כגון שלא בא מעצמו כותבי׳ וכפי שכתבתי באחרונ׳ והכל כדי לתרץ הקושיא שהקשה הרי״ף ז״ל וכבר כתבתי למעלה שכפי הפשט הנכון בדברי הרמב״ם חולק עם הרי״ף וגם שדרכו בחוב כל פסקיו לנכת בעקבות הרי״ף בכאן אינו כן ויש לנו לומר דפליגי בהכרח . ומי שיראה בעיניו שאפשר להלוס לשון הרי״ף ולומר שסובר הרמב״ם דמלי דכתב הרי״ף לאיה דינא דולה לומר שבא מעצמו לבית דין והודה לתובע כי זהו הדבר המורה בשלמות דלאיה דינא דשהדל לפרי לשון הרי״ף כפי טוחת הרמב״ם בתירוץ הקושיא והנמ׳ יעשה כרצונו והאמת שיש לו קלת על מה שיסמוך מלשון הרמב״ם שכתב בראשון בשלא קבל את הדין עד שישלחו וכו׳ שזה מורה קלת שכיו׳ להמתיק דבריו בחופן שיסבל לשון הרי״ף טוחת פירושו בהם אמנם סוף לשונו של הרי״ף שכתב ובפיק ליה ומני דינא אדעתא דקבליה עליה לדינא וכו׳ הוא זר בעיני לפרשו על פי זאת

הכונה

הכמה המכר בין הכי ובין הכי די אחיק עלה לבאר סברת הרמב"ם הרי היא מבוארת ביאור שלם ושאין לו הכרח לדייק מלשונו שכתיב פסק דין ביד התובע שיהא ראוי לומר הכתבנו לומר פרעתי ולא זו בלבד אלא שאפילו בלא פסק דין הכתבנו ראוי לומר פרעתי לדעת הרב כשעמד בבית דין וכתחייב על ידי שקלחו אחריו והודה לו על ידי עדות גם שבא מעצמו אלא שבלא פסק דין ילערך התובע לרא"י שכתחייב הכתבנו בא' מאלו האופנים אבל כשיש פסק דין בידו אין לרי"ל לרחיה ואין לנו לחוש לב"ד עוני' שכתבו ונתנו לו הפסק דין כשכתחייב על ידי הודאי שבא מעצמו כי היכי דלא חיישינן בהודאה שכתבו הבית דין שאולי היתה ע"י שבא מעצמו לבית דין והודה שגם היא אינה הודאה לפי האמת וכדכתב הרב ילריך עיון אמאי חשבו בהודאה לבית דין עוני' היכא דלא כתיב בה במותב תלתא בדאיתא בפרק זה בורר וכתבו הרב בפרק הזכר ולא חשבו לבית דין עוניים שיכתבו כשבא מעצמו הכתבנו לבית דין ולפי שעדיין לא עלה בידי שבה דבר הבון מספיק אחשוך פי מ"מ הדין דין אמת דלא חיישינן לבית דין עוניין בהודאה לומר שכתבו אותה הבית דין על ידי שבא מעצמו הכתבנו לבית דין והודה והוא הדין בפסק דין דלא חיישינן לבית דין עוניין בזה גם כן ודאי שמי שיהיה בידו פסק דין ועוד הכתבנו פרעתי והבית ראיה שכתבו הבית דין הפסק דין הוא על ידי שבתחייב בהודאה כשבא מעצמו שהוא כאמן אבל בלי ראיה הפסק דין בחזקתו ואינו כאמן הכתבנו לומר פרעתי וכראה לעניות דעתי שגם לדעת הרי"ף הדין ככה כפי שעתו וכל שיש פסק דין ביד התובע אין לנו לחוש שמא ילא מבית דין הכתבנו בדליית דיבא ועוד הבית דין וכתבו הפסק דין לביתיה כאמן הכתבנו לומר פרעתי וכראה שגם לזה רמז בעל ספר מישרים שכתב' על הרי"ף ז"ל וכראה מדבריו שאין יכול לומר פרעתי אם היה כתוב הפסק דין ואחרי שהגענו לאמת החפץ הזה הריני אומר אחרי בקשת המחילה מהרב בעל המרדכי שכיון שלדעת הרמב"ם חדיוק הזכר אינו מוכרח גם לדעת ספר מלות גדול אינו מוכרח שכיון שהוא הלך בדין הזה בעקבות הרב והעתיק לשונו אינ בחות הגם שקבר בזה שהקדים הרמב"ם כבר בתחלתו שההודייה בבית דין או עדות בב"ד כמלוה וכו' כי כן דרכו לקבר יש לנו לומר שקבלתו כסברת הרמב"ם ז"ל וכל כוכתו בזה שהזכיר כתבו לו הודייתו לא היתה אלא למענו ולדייק דכותבי' הענו' לא לדייק שכותבי' הפסק דין כיון שלדעתו יש חלוק בהכרח בין העדות להודאה לענין הכתיבה ולענין הכאמנות כמו שהעתיק הוא בעצמו גם לשון הרמב"ם שכתב בקוף לפיכך מי שרוצ' להזהיר מאלו הערמות בעודה הלוה או כשיתחייב וכו' או שכותבו היא כפי מה שכתבתי בחחרונ' וכמו שכתבאר הכל לדעת הרב רבי' משה בר מיימוני זכרונו לברכה וגם על דברי בעל העורים הריני מוכרח לומ' כדברים האלה בעצמם אחר בקשת המחילה מתורתו של הרב המחבר דלא עדיף מגברא דאתי מחמתיה הלא הוא הרב ה"ר אבי"ה שלמה לדייק כן מדברי ספר מלות גדול אם הדיוק ההוא שכתבתי בדברי העור הוא מוכרח האמנם כראה שאינו מוכרח דאפשר לומר דעאי דכתב וכן כתב הרב רבינו משה בר מיימוני זכרונו לברכה לאו אכל מ"מ לי לבעיל קאי אלא אעיקרא דדיבא והוא החלוק שכתבו התוספות ומאי דסמך ליה סברת רבינו אבי"ה הוא להשלים הדין דאפילו שכתבו פסק דין הוא כאמן לומר פרעתי ואחר כך הביא סברת הרמב"ם ז"ל לקיים עיקר הדין והוא החלוק שכתבו התוספות ומאי דכתב עם סברת רבי' אבי"ה ולא כתבה בפי' ע"ע כפי הראה מדבריו הוא דסבירא ליה דאית לן למנקט לפסק הלכה פסק רבינו אבי"ה בהודאה לא כשכתחייב בבית דין על ידי עונות אחרות ועדות וע"ד זה אם מיושבים דבריו בשני המקומות אבל לא ידענא מנא ליה וכבר כתבתי לומעלה מה שקשה לי בדבריו ז"ל שלא להסכי' דברי הרמב"ם עם דברי בעלי התוס' והרמב"ם דבר בטוחא אחר כפי הראה גם יש לי קושיא אחרת בדבריו וזה שמין בפי' ע"ע שכתב מי שכתחייב בב"ד וכו' וכתב הרמב"ם לפי' בקיאי הדעת וכו' וקש' לו שהרמב"ם לא דבר אלא בהודאה על ידי שבא מעצמו לא כשכתחייב בב"ד בחופן אחר כאשר ביארתי למעלה ואם כן איך הביא הוא דברי הרמב"ם על מי שכתחייב וגם בזה איפשר לומר על הדרך שכתבתי שגם שלדעת הרמב"ם אינו כאמן לומ' פרעתי אזלתי כשבא מעצמו בב"ד מ"מ אתיקון שהוא כתב בהודאה והוא מה שהיו עושי' בקיאי הדעת לקחו בעל העורים גם לומי שבתחייב בב"ד בחופן אחר על פי דרכו שגם הוא כאמן את זה ראיתי לשאת ולתת בדברי הרב בעל העורים ז"ל כדי להסכים דבריו שכתב בפי' ל"ע עם מה שכתב בפי' ע"ע גם כדי להסכים מה שכתב הוא על הרמב"ם עם מה שכתבתי אני למעלה בפירוש דברי הרמב"ם גם כן אם יעלה בידי ואן לא בלע"ד מ"מ שבל מה שכתבתי בפי' דברי הרמב"ם הו' מוכרח ועלה בידינו א"כ דראוי לפקוק ולהורו' הלכה למעשה הוא דכשיש פסק דין ביד התובע אין הכתבנו כאמן לומר פרעתי הא דאתי בכל זה ללמוד הדין למקו' אחר דבבדון דידן לא אלטרכינן לכל הא שקלא וטריא דאליב' דכ"ע ואפי' אליבא דרבי' אבי"ה אינו כאמן שמעון בעצמו כיון שיש שטר בידו' כתוב וחתום ביד ראובן שבעלו קנין וכשבעו שכתות המכר לקיים כל מה שיגזרו עליהם הב"ד ההוא ומכח אותו הבורר גזרו הב"ד מה שפסקו ומחלוקת הפוסקים המכר הוא כשבאו הבעלי דינין לפני ב"ד הקבוע בעיר וכתבו להם הב"ד פסק דין ואין ביד התובע כי אם אותו הפסק דין אמנם בכאן יש ביד התובע השטר המכר פשיט' שאינו כאמן הכתבנו לומר פרעתי שהחיוב על הפרעון לכתבנו בכאן הוא מכח השטר בירורין המכר והפסק דין אינו כי אם גלוי על כמה כתחייב בשטר הבירור המכר ולא ידעתי מה פסק יש בזה דכיון דבעלו קנין פתח קנין לכתיבה עומד ואפילו בלי רשות שמעון היו יכולין לכתוב אותו השטר בירור עם החיוב שבו ולתת ביד ראובן כדאי' בפ' זה בורר וכתבו הרמב"ם ז"ל בפי"א מהלכות עלוה ולוה והרי הוא שטר גמור דליכא למימר דגריע מעשמא דתתיתי ביה הב"ד עלמו ולא עדי' דהרי כתבתי למעלה דלא גרעי מעדי' דעלמא כ"ש שהב"ד בהסכמת הכתות ובפניהם וליכא למימר דהב"ד טוענ' בעדות שטר הבירור ומעשה שמעידי' לעלמם דאין להם הכאה כלל אחרינא יש להם עורה ועוד גם שהיה להם כח לדין בפשרה לקיים ההוא דתנן בזמקבת אבות המושך עלמו מן הדי' וכו' אפי' הכי יש להם לעד שלריכי' לדקדק בפשרה שתהיה טועת לגד הדין ולפחו' אין להם הכאה כלל וזה מבואר מאד אשר לפי זה הדין מבואר ופשוט בבדון דידן דאליבא דכ"ע אינו נאמן שמעון כל שכן שכבר כתבתי וברתי שאפילו בפסק דין לבד שהיה ביד ראובן לא היה נאמן שמעון ומשום מה שבתאריך הזמן כל כך לא גרע כח ראובן אפילו אלא היה בידו כי אם פסק דין דמאי דכתב מהר"ם ז"ל ומיהו אם איחר הפסק דין בידו וכו' זהו היכא דשתיק התובע בלי אומן ולא תבע כלל כדכתיב בבירור אבל בבדון דידן מה שבתאריך היה על כרחו של ראובן ולא שתיק כלל אדרבה אעני עוי ולוה ככוריכ"ל כמבואר' בשאלו' ועלה בידינו ביאור בעור דהדין עם ראובן והו' הנאמן ולא שמעון אמנם אי חייב ראובן שבועה כבעה בבין של תורה שלא מחל היכא דלבעון שמעון דליתבע ליה או לא. אומר דלדעת הרשב"א ז"ל בתשובה אינו חייב שבועה ראובן דדוקא בבי טענת פרעון חייב שבועה משום דשטר לפרעון קאי לא בטענת מחילה דשטר לאו למחילה קאי ולמדה הרב ז"ל מהיא דכתב הרב הלוי ן' מיגש ז"ל בפר' שבועת הדייכין והביאה הר"ן בפי' ההלכות עלה דהתיא דאמר רב פפא אאי מאן דמפיק שטרא אחבריה וטענו הכא שטר פרעון הוא אמריכן ליה ז"ל שליס ואי טענו לשתבע לי אמריכן ליה אשתבע ליה וכו' כתב הר"ן ח"ל וכתב הר"י ן' מיגש ז"ל דהכי מילי בטוען טענת פרעון משום דשטרא לפרעון קאי אבל אם טען שטר אינה או שום שטר פקול משום רבית או משום דבר אחר לא משבעינן ליה ע"כ גם הרמב"ם ז"ל הביא סברת רבו הרב הלוי ז"ל המכר בפי"ד מהלכות מלוה וסברת הגאונים שאולקים עליו והסכים לסברת רבו וסובר הרשב"א ז"ל דטענת דפעור משבועה בכל אותם הטענות הוא משום דעל טענת פרעון דוקא משבע ומשו' דשטר לפרעון קאי לא בכל אותם הטענות דלאו לאחי קאי השטר

והכי מי אינו משבע על טענת מחילה דשטר לאו למחילה קאי וז"ל:

שאלת המאמין את חבירו על טענת פרעון אם יכול להשביעו על טענת מחילה אם לאו.

תשובה מסתבר לי שאינו יכול להשביעו ולא עוד אלא אפילו לא האמינו בכלל לפי שאינו יכול להשביעו אלא על דבר שהשטר עומד לכך כגון פרעון אבל לא על דבר שאין השטר עומד לכך וכיולא בזה לא וכן כתב הר"א ז"ל בשבועות וטענת מחילה כיולא בזה היא לפי שהשטר לפרעון עומד ולא למחילה ולפי' אינו יכול להשביעו לעניות דעתי עכ"ל. זו היא סברתו של הרשב"א ז"ל והיא גם כן סברת בעל העטור וזה לשונו במלת חוב ח"א ואומר רבינו ן' מיגש ז"ל הכי מילי דטענין טענת שטרא פריעה הוא אבל אי טענין דאית ביה לך ריבית או אלא נעלתי כל זה המחון ואי מני שטר מחול הוא לאו כל כמיניה לאשבועי' עד כאן לשונו. ולפי האמת אין הכל מודי' בזה דמאי דכתב בעל העטור ואי מני שטר מחול לאו מעיקר דברי הרב ן' מיגש הוא אלא תוספת מדעתו ז"ל למדה מהכהו דכתב הרב ן' מיגש כי לדעתו טענת מחילה היא כמו אותם הטענות עצמם כי היכי דכתבתי לדעת הרשב"א ולא היא אליבא דאחרים משום דאיכא למימר דמאי דכתב הרב הלוי דדוקא בטענת פרעון יכול להשביעו לא באותם הטענות לאו מטעמא דכתב הרשב"א ז"ל הוא אלא מטעמא אחריכא והוא דבטענת פרעון מודה הלוה בשטר שהוא אמת ומאי דטענין לא בטיל כח השטר דשטרא לפרעון קאי אבל בכל שאר הטענות מבטל כח השטר מעיקרא ולאו כל כמיניה לבטל כח שטר מקויים ואי הכי גם בטענת מחילה יהיה חייב לישבע דהרי הוא מודה בשטר שהוא אמת ולא בטיל כחו והיא כמו טענת פרעון ממש. וכן כתוב בעור חושן המשפט (סי' פ"ב) בשם הרמב"ן ז"ל. גם מדברי הרמב"ם ז"ל כן כ"ל ממה שכתב (הלכות מלוה ולוה פי"ד) ח"ל. הוליא עליו שטר מקויים והלוה טוענו ואומר שטר מזייף הוא ומעולם לא כתבתי שטר זה או שטענו אחוב זה רבית הוא או אבק רבית או שטענו שהיא שטר אמנה או שאמר כתבתי ללוות ולא לויתי כללו של דבר טוענו טענ' שאם הודה בעל השטר היה השטר בעל והמלוה עומד בשטרו ואומר שזה שקר טוענו ואומר הלוה ישבע לי ויטול הרי זו מחלוקת בין הגאונים יש מי שהורה שחייב בעל השטר לישבע כעין של תורה כמי שטענו עליו שפרעו. ורבותי הורו שלא ישבע המלוה אלא אם טענו עליו הלוה שפרעו בלבד זהו דברי הודה בשטר ולפרעון הוא עומד אבל כל אלו הטענות לא כל היומו לבטל שטר מקויים אלא יבא ואח"כ יטענו על המלוה במה שירלה שאם יודה יחזיר לו ואם כפר ישבע היסת ולזה דעתי נוטה עכ"ל. המדקדק כל דברי הרב ירלה מבורר מה שכתבתי ולדעתו חייב לישבע בטענת מחילה כמו בטענת פרעון ואינ"פ שכתב ורבותי הורו שלא ישבע אלא אם טען עליו המלוה שפרעו בלבד זהו בערך שאר הטענות שאם הרב משל בהם לא בטענת מחילה דודאי לדעתו ז"ל חייב לישבע בה ומהטעם עצמו שחייב לישבע בטענת פרעון. ונראה ברורה שיש לי עוד מדברי הרמב"ם ז"ל לקיים שאמת היא סברתו שבכל מקום שמחייב שבועה שלא כפרע למי שבועה איזה חוב ע"י ב"ד אלא בפני החייב או בעורף והלוקח מחייבו ג"כ שבועה שלא מחל שהרי בענין שבועה אלמנה לגבות כתובתה כתב בפרק אשה עשר מהלכות אישות ח"ל וכן התקינו שלא תגבה עד שתשבע בנקיות חפץ שלא הניח אלמנה כלום ולא מכרה לו כתובה ולא מחלה אותה וכן בפי"ב מהלכות אלו כתב ח"ל יש מן הגאונים שהורה שאין פוסקים מזונות ולו' שמא נעלה כתובתה ונעלה או מחלה לו כתובה וכו' גם בפי"ח כ' אלמנה שאין שטר כתובה יולא מחתת ידה אין לה מזונות שמא מחלה כתובתה או מכרה או משכנה אותה אף ע"פ שלא טען יורש טוענין אמו לו ואומרים לה הביאי כתובתך והשבני ועולי מזונותיך וכו' עד כאן. בספרים כתוב או השבני וכן היתה הגירסא בס' הרמב"ם שהיה לפני בעל העורים (בטור א"ח סי' כ"ג) כפי מה שהוא העתיק הדין הזה בשם הרמב"ם וספר מוטעה מדמון לו וכן בכל הספרים שבאלא הוא טעות כפל בהם כי הלשון האמיתי הוא והשבני וכן הוא בספרים המדויקים. וכן הוא בגמר' (מלוה ל"ח ס' פ"א) שהעתיק לשון הרמב"ם

אם ועוד ראיה ברורה מה שכתב הרב בפי"ב מכל מקום כו' ומבורר שלדעת הרב
לריך שבועה על המחילה כל היכא דלריך שבועה על הפרעון ואולי יאמר האומר
דאין מב' הבטוחות הללו ראיה דדוקא הכא שאין שטר כתובתה בידה לריכה
ליפנע על המחילה כמו על הפרעון דאיתרע חזקתה אבל לא בלמוד למקום אחר
כמיהי' השטר ביד המלוה ויפחייב לזה האומר כן מדברי הרב בעל העטורים בסי'
המ' שכתב אחרי שהביא קצרת הרמב"ם כתב בסמוך ח"ל ואף בשם ביד' כתוב'
כתב הרמב"ם שלריכה שבועה שלא תפסה משל בעלם כלום עד כאן הרי שלא
הזכיר בעל העטורים שבועה לחזוטות לדעת הרב בשם שטר כתובה בידה אלא שלא
תפסה וכו' ואחר בקצת המחילה מהרב בעל העטורים הכי אומר' שלא רלה לדקדק
בדברי הרמב"ם ז"ל שמה שכתב הוא ואף בשם בידה כתובה כתב הרמב"ם שלריכ'
שבועה שלא תפסה משל בעלה כלום אינו כתו' בזה הלשון בהרמב"ם אלא שלמדו
הוא ז"ל ממה שכתב הרב בפ' המכר קודם הדין המכר ח"ל אלמנה שבאה לבית
דין לתבוע חזוטות יש מי שהורה שפוסקים לה חזוטות ואין משביעין אותה ואין
רואי לסמוך על הוראה זו וכו' ורבותי הורו שאין לה חזוטות מבית דין עד שתשבע
וכו' וחשב בעל העטורים שאחת השבועה שהזכיר הרב שם היא שלא תפסה לבד
כיון שלא הזכיר בפרט שלא מחלה וכו' ולפי האמת אינו כן שהרב הזכיר השבוע'
שם והיא היא השבועה שפיכם למעלה באלמנה שבאה לבית כתובתה · ולא
הולרך להאריך כי הוא מבואר ולא ידעתי מאי זה טעם יוכל בעל העטורים לומ'
בהרמב"ם שלבדות כתובה לריכה ליפנע על שלא כפרעה ולא מחלה ובשבועה על
החזוטות שאינה לריכה ליפנע כי אם על הפרעון זה דבר שאין לו טעם כלל ·
וללמד זכות על הרב בעל העטורים אומר דמאי דכת' הוא בשם הרמב"ם בזה שאמ'
ואף בשם בידה שטר כתובה כתב הרמב"ם שלריכה שבועה שלא תפסה משל
בעלה כלום אין כוונתו לומר שבכל זה הוא קצרת הרמב"ם זולתי מה שכתב שלריכ'
שבועה לבד והוא הבלים מה תהיה אותה השבועה אלינא דכ"ע אם היא לריכה
לחזוטות והיא שלא תפסה והוא בזה האופן שהרב בעל העטורים כתב ברים פי'
ל"ו ח"ל ומה שבועה כשבעת שלא התפיסה הבעל לרי בחייו ולא תפסה היא
משלו כלום והרמב"ם כתב שלריכה ליפנע גם כן שלא מחלה לו כשובתה או
שלא מכרה לו וכו' שאם כתובתה בידה אינה לריכה ליפנע על זה וכו' עד כאן
ועתה בדין המחזוי הביא ג' דיבים מהרמב"ם הא' שבשאין שטר כתובתה בידה
שלריכה ליפנע שלא מחלה וכו' ולפי האמת גם לדעתו של בעל העטורים הדין כן
אם היתה נאה לגבות כתובתה עוד הביא דין ג' מהרמב"ם שאפילו בשם שטר
כתובתה בידה לריכה ליפנע ובודאי דהשבוע' היא לדעתו הרמב"ם בשבוע' אלמנה
לגבות כתובתה שהיא על הפרעון ועל המחילה אבל לדעתו אף אם תהיה לריכ'
ליפנע לחזוטות ודאי לא תפנע כי אם שלא תפס ולהודיענו לענין הדין כפי
קצרת הרא"ש דאינה בשבעת שום שבועה לחזוטות בין בשם שטר כתובתה בידה
בין בשאינו כתב זה הלשון וכל כוונתו לא היתה אמה שהביא מהרמב"ם אלא
שלדעתו לריכה שבועה לא אופן השבועה כי מ"ש באופן השבועה הוא אלינא
דכ"ע והטעם שכתבו הוא כמ"ש לומר שאף השבועה שלא תפסה לא בשביע אות'
זה כתבתי ללמד זכות על הרב בעל העטורים והדבר מבואר אפילו מאלו הב' לשונו'
שלדעת הרמב"ם מקום שיש חשש על הפרעון יש חשש על המחילה ואלו היה
לדקדק בלשון הרמב"ם שבפי"ח שכתב חשש המחילה ולא כתב חשש הפרעון ובראי'
דכל שכן הוא ולא רלה להאריך כי הוא מבואר בפי"ג הרי שבכל עניני הכתוב'
בשים לחוש שמא בפרעה יש לחוש גם כן שמא מחלה גם בענין גביית החוב
בשטרוף מיד הלוקח שהוא אחד מאותם שלריכים ליפנע שחכרם הרב ברים פי"ד
מה' מלוה כתב הרב הדין מפורש בפכ"ג וז"ל ומשביעי' את העורף בנקיטת חפץ
שלא בפרע חוב זה ולא מחלו ולא מכרו לאחר ע"כ והמדקדק דברי הרב בשלמות
יראה שאותם שיש בהם חשש מחילה ומה' שלריכי' ליפנע שכתב בר"פ י"ד הם
ג' הבא ליפרע שלא בפני הלוה והעורף מיד הלוקח והבפרע מן היורש ולא הולרך
הרב לפר' בלוה אופן השבוע' על הב' מהם שהם הבא ליפרע שלא בפני הלוה
הבפרע מן היורש דומה שבתב בכתובה ומבואר והשלישי שהוא העורף מיד הלוקח
שלא אפשר בכתובה לפי שמדבר בפני החייב פירש דין השבועה בו בפ' הב'
ומתבאר מכל זה ביאור גמור לדעת הרמב"ם שבכל מקום שיעבון הלוה למלוה
שישבע לו שלא מחל לו החוב שהוא מחוייב ליפנע כמו בשטרון טענת פרעון ואמר
ליה למלוה דליתחבע ליה דלא פרעיה דמהאי טעמא נופיה בשב"ד מעלמן מתיבין
לגובה החוב שבועה שלא בפרע מחייבין אותו גם כן ליפבע שלא מחל החוב וכיון
שזו היא דעת הרמב"ם ז"ל על פיו ראוי לעשות מעשה כי הוא הרב וגם שהוא
לאחרוני ממו' ומלבד שבודאי לדעתו ז"ל זו היא דעת רבותיו ואפילו על הטענות
האחרות הרחוקות חלקו הגאונים ואמרו דחייב ליפנע ודי לנו שלא לעשות מעשי
כדברי הגאונים בזה שמבורר שחולקים עליהם הרמב"ם ורבותיו ז"ל בזה שיש בו
קפק כל בכן שאין קפק בכלל אחדבה נראה לי דמה הדין הכתוב בכאן בגמר'
בפרעון ואי טענין ליתחבע לי ומבעיין לי' לומר הרב לטענת מחילה דלדעתו
שתיהן שוות וא"כ בכדון דידן ומחוייב ראובן ליפנע אי מחליה למטעון אי טען
שמעון דליתחבע ליה :

על דבר הריב והקטע שכפל בין ראובן ושמעון ומחמה חלר שהיה להם
בשותפות וכל אחד עבר על דעת חבירו בפתחו פתח שלא כדת :

ק"י **שמעתי** את כל דברי החכמים כה"ר יוסף אבן ליאח וכהר"ר שמואל
הלוי ונעטותיהם אשר דברו אלי על דבר הריב שביניה' בחלר
שהם דרים בו שהו' לשניהם בשותפות ועיקר טענותם ומחלוקתם הוא בב'
ד' דברים והם אלו ראשונה היא שכה"ר יוסף הבי' פתח פתח מהבית הקנוי שיש
לו בחלר המכר לחלר קטנה שיש לו כחלת אבות למנה מהחלר המכר שלא ברשות
כה"ר שמואל המכר בזמן היותו בחיים ואבן כה"ר שמואל מכה"ר יוסף המכר
שיקחתם הפתח ההוא שכתב תבע כה"ר שמואל המכר שהבית הזה המכר הוא
קנוי מאד ושאין לו דין בית לענין · ד' אמות בחלר שיש לכל בית ובית כבבר
הפתח וכיון שאין בחלר הבי' דין חלוקה הן מעשה שהיא קנוה הן מעשה שבחי'
המיוחדים שיש לכל א' וא' כבודע לפי שיראה החלר שיכול הוא להתחמם חפי'
בד' אמות שבבבר פתח הבית הקנוי המכר של כה"ר יוסף המכר אפילו אליבא
דמ"ד שאותן הד' אמות שיש לכל א' מבני החלר כבבר פתח ביתו הן קבוי'
לו לגמרי ולא לפרק ומשו בלבד והיא קצרת הרשב"א ז"ל כאשר הוא כתוב בס'
בעל מגיד משנה בפי"ב מה' שכבים שלישית בפל מחלוקת בין הבתות הבי' על דבר
הקרקע שבקוף החלר הבי' והוא לפני הבית הקנוי והאכסדרה שיש לכה"ר שמואל
המכר ובי' כמו חלר בפני עלמו וכה"ר שמואל אומ' שהם הקרקע' בכו הוא שלו
לבדו להתחמם אותו הבית הפתוח לו ובקרקע' החלר שבתון הם שותפין בפי ערך
הבתים ואין רשות לבה"ר יוסף המכר ולא לבאי כחו להתחמם בקרקע המכר
כי אם בתון לבד וכה"ר יוסף המכר אומר שהו' לבניהם בשוה · עוד בתבו' ביניה'
דברים לקבת שבה"ר יוסף המכר היה עולה על דעתו לעשות ומחילה בחלר לפני
הבית הקנוי אבל לו המכר ואע"פ שאין בחלר דין חלוקה היה רולה לעשות כן מב'
טעמים אחד כדי שלא להתחמם בקרקע שבקוף החלר המכר שהוא לפני הבית והאכסדרה
של כה"ר שמואל המכר וכיון שיש לו חלק בו לדעתו היה רולה לקחת תמורת אותו
החלק בקרקע שלפני פתח ביתו הקנוי המכר ולהקיף אותו בזמחילה · עוד מעשה
שני שפתח ביתו המכר הוא כבבר בית הכבוד ומשום לביעות היה לריך לכך · אלה
הם דברי הריב שבין הבתות הבחרי' וכל א' מהם בחבשים יודעי ספר הרבו
בטעמות להחזיק דעתו ואחרי שבמעתי כל טענותיהם גם ראיתי הטעות' שבידיהם
אומר הבלע"ד וה' ילילי מגיאות ובסתירות על דבר התביעה הראשונה מהפתח
אומר שבבר בודע מחלוקת הפוסקי' בדבר הזה שבשם הרמב"ם בזה שאמ'
בעלי הבתים' קובריס שאין בה בשום פנים לקונה בית בחלר אחרת לשותפו
לחלר הבותפין ולא לבד לחלר אלא אפילו לביתו שבחלר הבותפין ולא לבבות
עליה ע"ג ביתו אפילו ע"מ לפתחה לביתו גם לא לבבות בית סמוך לביתו ולפתחו
לביתו אומבם הרי"ף ז"ל בתשובה כתב שבל זה מותר ודוקא לחלר הבותפין אינו
יכול לפתוח שום א' מכל המקומות הבחרים אבל לביתו שבחלר הבותפין יכול
לפתחם והרמב"ן ז"ל וכל בעלי החדושים הבביאו לדעתו ז"ל ופירשו סוגית הגמ'
שבסוף פ' חזקת הבתים על פי סברתו זאת ביאור יפה. ומלוות גם קיימו דבריו
ז"ל מכח הבוק, ובספרי הרמב"ם ז"ל שהו' הרב בכל אלו המלכיות לא בתבאר
בפי' שדעתו היא כדעת הרי"ף ז"ל אע"פ שתמיד בסמך אחריו ומסכים לדבריו
אולתי בשקומות מובעים מודברה כי' לבאורה שלא הבביאו' דעתו לדעת הרי"ף
בבל הבי' ובפרע בטוש שלפניו שהרי בתב בפ"ה ומהלבו' שבבים ח"ל אחד מן
הבותפין שלקח בית בחלר אחרת אינו יכול לפתוח פתחו לחלר הבותפין של
אפי' בבה עליה ע"ג ביתו לא יעשה לה פתח לתוך החלר וכו' אבל פותח היא
פתח העליה לתוך ביתו ואם רלה לחלוק אחדו לבבים חולק עכ"ל · הרי שלא
אתיר הרב לפתוח פתח אפי' לביתו אלא בבוה עליה לבד אבל בני שלקח בי'
בחלר אחרת לו בבוה בית לא אבינה אחדבה בתב לשון בבר' ומתו שאינו יכול
והוא מ"ש בבוף ואם רלה לחלוק אחדו לבבים חולק דבר' דוקא לחלוק אחדו
יש לו רשות לא לבבות לו לבבות בית בחלר אחרת ולפתחו אפילו לביתו דאי
לא תימא הכי לשמעי' דבותא עפי וליע' אבל פותח הוא פתח העליה לו פתח
הבית שקנה לתוך ביתו וליבא לאיע' דומאי דבתב הרב בתחלת הדין א' מן
הבותפים בחלי שלקח בית וכו' אינו יכול לפתוח פתחו לחלר הבותפין שלו אינה
לאידק שדעתו כדעת הרי"ף ז"ל דומשמע דדוק' לחלר אינו יכול לפתוח הא לבי'
שלו שבחלר יכול לפתוח הא ליבא לאיע' דהא אי כתב אפילו בבה עליה לא
יעשה לה פתח לתוך החלר ולא סמך הרב על הדיוק הא לתוך ביתו יכול לפתוח
אלא בת' ההחר בפי' אבל פותח הוא פתח העליה לתוך ביתו ואם הדין היה
בבה לדעתו גם בקונה בית בחלי אחרת אבעי לה לפרוסי והבעמא דלא מבבעא
הא דיוקא הו' דומאי דבת' אינו יכול לפתוח פתחו לחלר הבותפין אינה לפרוסי
דרולה לומ' לאקום שהוא בחלר הבותפין בבון ביתו והבי פריבו להאי ליבא בופיה
דאיתיה בומבה כל הרבבים האחרים שבתבתי לבעלה לפי סברתם שאין יכול
לפתוח פתח אפילו לביתו הרי דומשמע הרב בראה דלא בהרי"ף אבל לפי האומ
אינו בן דאינה בבי ריבבי דומבהדי על הרב ז"ל שדעתו כדעת הרי"ף ז"ל ·
בעל ספר מישרים בבתיב כ"ו ח"ג אחר שהביא סברת הרי"ף בת' וכן בראה
מהרמב"ם ז"ל בת' וכן בראה ולא בת' וכן הם דברי הרמב"ם לבבת הדיוקים
שבתבתי לבעלה מ"מ בעה דעתו להבריע אזו היא בברת הרמב"ם ולא חשש
לאותם הדיוקים והר"ן ז"ל בחדושיו לבתרא אחר שהביא בברת הרי"ף ז"ל וקיימה
מבח התוכפת, בת' בפי' וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל גם בעל מ"מ בה' בן ·
ולפי הענין האמתי הדין עמהם שהרי הדין בבת' הרב ז"ל בעליה אבל פותח
הוא פתח העליה לתוך ביתו אינו אומר אלא על פי פירוש הרי"ף בהלבה שלדעת
הרבבים האחרים אפילו עלי' אינו יכול לבבות על גבי ביתו ולפתחה לביתו אלא
בבין יליע שרוב' לומ' שחולק בובה ביתו באמלע בומשל ועושה שם בתין גב
בתקרה ומעבירה בבמלאת העלי' עבויה מעלמ' ואינו בבין חדש אלא בבי שחולק
אחדו לאחרבו או לרחבו ומי שמודה שיכול לבבות עליה על גבי ביתו ולפתחה לביתו
יודה בהבראה גם בן שהדין הוא בן בבית שבנה בסמוך לביתו אז שקנה בחלר
אחר' סמוך לביתו הה מבואר לטעיין בפי' הרמב"ן לזאת שהלבה בחדושיו ומה
שלא בת' הרב ז"ל בפי' אבל פותח הו' פתח הבית שקנה לתוך ביתו בתו בבת'
בעליה הוא לבבה והיא שאין דרבו אחדבו של הרב לבתוב הדיבי' אולתי בשאר הם בתובי
בומבה אז בבמ' ודין האחד ודין העלי' לפותחה לתוך ביתו אחבו בם על פי פי'
הרב בהלבה והוא פירושו של הרי"ף ז"ל אבל לפתוח פתח בבית שקנה אפילו
לביתו לא אחבר והאמת שהו' מותר בתו בעליה דבבים בריבה ומ"מ לא
בתבאר בגמר בפי' וכיון שלא בתבאר בגמרא לא זבבו הרב ובאחר זה יותר אומ'
בי לדין העליה שבתב הרב שיכול לפתוח פתח לתוך ביתו אין לריך שום תבאי
אחר אומבם לבזוכל לפתוח הבית שקנה בחלר אחרת לתוך ביתו לריך תבאי אחר

והוא